

Samvirke

K + L

NR. 18, 1957
15. OKTOBER

Den svenske plademønt

En forårsaften i året 1698 var den gode og redelige handelsmand Jesper From fra Aalborg på vej hjem fra marked i en af oplandets småbyer. Han havde solgt en hest og fået den godt betalt – pengene fyldte i hvert fald godt op i den hjulbør, som hans gårdskarl skubbede foran sig. Karlen svedte og bandede stygt over de mange kontanter, som hans husbonds håndtering førte med sig.

Det var svensk såkaldt plademønt, som Jesper Froms gårdskarl slæbte hjem i hjulbøren. Disse mønter blev præget over hele Norden. Det var almindelige kobberplader, og en daler var lige så stor som et voksent menneskes hånd og vejede $\frac{3}{4}$ kg. 10-dalerstykket vejede næsten 20 kg – og det var derfor intet under, at man måtte have hjælp til at transportere selv små pengesummer. For at gøre parodien på penge fuldkommen, bar kobberstykkerne indskriften „Sølvdaler“.

Gennem tiderne har statsmagternes anstrengelser for at afpasse pengemængden efter behovet

for penge givet sig sære udslag med forandring af pengenes værdi som følge: Snart har man skåret et stykke af mønten, snart har man gjort den kæmpestor – snart har man udstedt pengesedler uden begrænsning, snart har man hentet dem hjem til statskassen igen ved store skatter. Også vor kronens værdi svinger som bekendt op og ned – desværre mest det sidste – ikke alene under indflydelse af statsmagten, men tillige ved påvirkning fra verdensmarkedets konjunkturer. Det endelige resultat heraf er blevet en stadig forringelse af kronens købekraft.

Derfor er det en usædvanlig chance, der nu bydes Dem, når De i dag kan sikre Deres sparepenges uforandrede købekraft frem i tiden ved at oprette en konto – en såkaldt INDEKS-KONTO – for pristalsreguleret alderdomsopsparring i Andelsbanken.

Kom ind og tal med os om denne nye spareforms enestående fordele – ikke mindst i skattemæssig henseende.

ANDELSBANKEN

LANDET RUNDT

CHAMPIGNON I STEDET FOR KØER. – Hvad skal man gøre ved kostalden, når man ikke mere vil have køer? Det problem løste sig, da en gartner ved Kolding fik at vide, at en proprietær i Vonsild var gået over til kvægløst landbrug. Gartneren sikrede sig stalden til en meget ejendommelig form for drivhus. Han er nemlig champignondyrker om en hals, og her i kostalden var der passende fugtighed, varme og mørke. Forhåbentlig går der ikke mode i eksemplet.

SKELBÆKKENS ENDELIGT.

Det yndefuldt bugtede vandløb, Skelbæk, der på en 20 km lang strækning danner den dansk-tyske grænse, ofres nu for landbrugsudviklingen på begge sider grænsen og for et ønske om en kortere og mere veldefineret grænse. Øst for Tønder er en tysk gravemaskine i gang med at grave et nyt snorlige leje til Skelbækken. I nogle tilfælde vil reguleringen medføre jordbytninger mellem danske og tyske landmænd. Grænsen bliver 4 km kortere.

YNDET UDFLUGTSMÅL.

Stenen til højre taler for sig selv. Den er omgivet af skønne hedestrækninger, brombærranker og anden beplantning. Navnlig i lyngblomstringstiden og den tid, da de mange vildtgroende bær er modne, er stedet et yndet mål for udflugter.

NY EROBRING. – Når man navnlig på landet har den indstilling, at kødforsyning falder uden for brugsföreningernes naturlige opgaver, så modsiges det af adskillige eksempler på, at brugsföreninger med stor succes har taget kødhandelen op. Således har Esbjerg og omegns brugsförening nu åbnet sin slagterforretning nr. 3. Desuden har man 4 alt-i-én-butikker og to kødvarevogne til landture.

Esbjerg er da også en af landets billigste byer med kød. Her er sikkert et område, man skal være opmærksom på i fremtiden.

HØNSEFØDDER OG GULERØDDER.

Remisearbejder Madsens 8-årige søn, Poul Henning, Nørrebrogade 3, Esbjerg, fandt forleden i familiens have guleroden t.v. med en hønsering placeret lige om bælttestedet, så den faktisk har fået den moderne H-linje, som modekongen Dior fra Paris i år lancerer. Fænomenet har sikkert den ganske naturlige forklaring, at roden er vokset ned gennem en hønsering, som har ligget i jorden.

Forsiden: Malkearbejde er et hårdt job. Hænderne skal sidde rigtigt på en malke – ikke blot for gærdmanden, men i lige så høj grad for koen. Det er noget af en kunst at kunne malke rigtigt og malke rent. Nu har landbrugets rationalisering jo medført, at malkemaskinerne mange steder har overtaget arbejdet, men helt sløet ud er den „gammeltdags“ metode dog ikke, og kan malkepigen virkelig sit arbejde, er hun stadig sin løn værd i smør.

SÅDAN KAN DET GØRES

SAMARBEJDET mellem en stor flok brugsforeninger har båret en ny frugt til gavn for medlemskredsen. 46 foreninger på Esbjerg-egnen har i fællesskab taget et frisk og praktisk initiativ til at skaffe deres medlemmer lette muligheder for at kigge nærmere på hele den serie af store, varige forbrugs-genstande, som de fleste ganske vist nok ved, brugsen kan skaffe hjem på bestilling, men som brugsen på grund af de høje lageromkostninger ikke har råd til at lade stå fremme til forevisning i butikkerne – selv om medlemsfamilierne gerne vil „se giraffen“, før de køber.

De pågældende foreninger er ganske enkelt gået sammen om at købe en stor varebil, som fire gange om året kører på tourne til samtlige tilsluttede brugsforeningsbutikker med et omfattende udvalg af køleskabe, elektriske husholdningsmaskiner, støvsugere, olie-kamminer, vaskemaskiner, stålvaske, barnevogne og meget andet. Hvad skal nu det til for?

Den ene grund er, at talrige medlemmer utvivlsomt slet ikke er klare over, hvilken rig variation af store udvalgsvarer uddeleren kan skaffe til dem. Nu får de syn for sagn.

Den anden grund er, at mange er lidt betænkelige ved at bestille efter katalog, fordi det ofte drejer sig om ting, hvis udstyr og brug de gerne vil se demonstreret i praksis. Nu får de også dette ønske opfyldt. Hvorfor dække sit behov for den slags store ting hos private agenter og firmaer, når ens egen brugsforening har dem?

Som bekendt har FDB og brugsforeningerne for nylig indført en kontoordning med meget gunstige vilkår ved køb af disse ting. Det nævnte Es-

bjerg-initiativ, der allerede er ført ud i livet fra 1. oktober, betyder nye chancer for udnyttelse af ordningen.

DA arrangementet i Esbjerg forhåbentlig bliver et forbillede for brugsforeningskredse i andre dele af landet, er det af interesse for ethvert medlem at vide, hvordan det er tilrettelagt: I prøveåret stiller FDB gratis en ekspert fra sit isenkram-prøvelager i Esbjerg til rådighed – han kører udvalgs-varebilen fra sted til sted, i hver forenings butiklokaler opstilles hele herligheden en enkelt dag, og FDB-manden forklarer og demonstrerer, så meget medlemmerne lyster.

I forvejen har medlemmerne naturligvis gennem særlig udsendte brochurer fået at vide, hvilken dag vandrestillingen rykker ind i deres forening, en dag, der sikkert kan kombineres med et festligt arrangement i butikken, udskænkning af Cirkelkaffe o. s. v. – for det er jo ejerne af brugsen, nemlig forbrugerne, der kommer

for at se, hvad deres eget foretagende kan præstere i form af besparelser på et spændende vareområde ud over det daglige.

Til at lede udvalgs-tourneerne i prøveåret har de deltagende 46 brugsforeninger bemyndiget et ni mands udvalg, bestående af syv brugsforeningsfolk og to repræsentanter for FDB i Esbjerg. FDB yder som nævnt sin hjælp ved at sørge for den omkørende ekspedient, mens indkøbet af bilen, driften af denne og de øvrige omkostninger fordeles mellem de deltagende brugsforeninger i forhold til størrelsen af deres butiksvareomsætning, idet også uddelerne deltager i udgifterne som medinteresserede i sagen. Først når „debut-året“ er forbi, kan de nøjagtige udgifter gøres op. Udbetalingssummen skaffes ved, at alle brugsforeninger betaler deres kontingent forud for det første år. Disse udgifter vil sikkert vise sig at være ubetydelige i sammenligning med den håndsrækning, der gennem det nye

„Esbjerg-forsøg“ ydes brugsforeningernes medlemmer.

Og samtidig oplever man endelig at se en hel egns brugsforeninger gå sammen om en praktisk foranstaltning, som kan blive signalet til en hel række arrangementer af samme karakter ud over landet – ikke begrænset til de store udvalgsvarer alene.

Et sådant initiativ har længe været savnet.

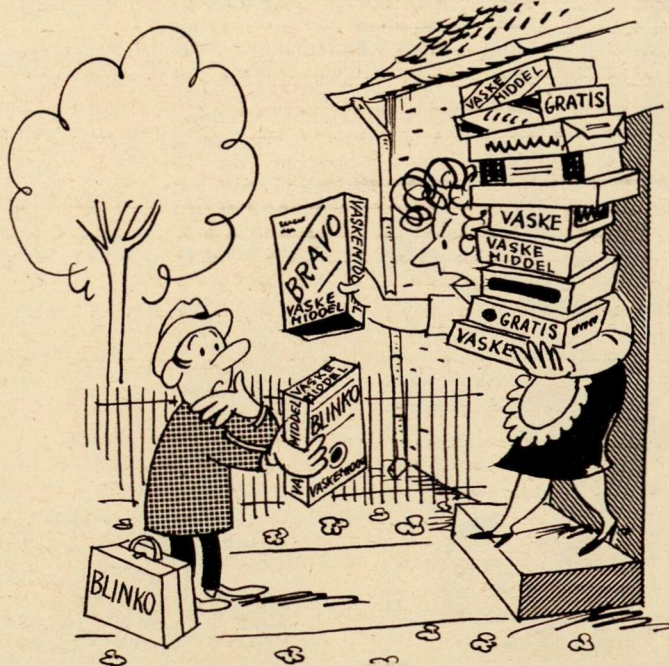
SKOVTUR P

KØBENHAVNS SPORVEJE har taget fejl af datoen. Der er længe til fastelavn. Vi befinder os heller ikke på breddegrad med de franske og italienske middelhavsbyer, hvor man er vant til maskeradeoptog i gaderne. Men alligevel har sporvejene fundet sig foranlediget til at klovne i en mærkelig komedie, iscenesat til fordel for Irma.

Som omtalt i dagspressen har en sporvogn i en hel uge kørt rundt på de københavnske sporvejslinier som ambulant kaffebær, dekoreret efter alle kunstens regler med stærke farver, gardiner i vinduerne og andet hyggeudstyr, samt, ikke at forglemme, iøjnefaldende plakater for Irmas kaffe. Inde i vognene havde man fjernet bænkerne og anbragt en disk ved den ene langside, hvorfra passagererne kunne få serveret en kaffetår til erstatning for, at man altså nu måtte hænge i strop-perne i stedet for at sidde ned.

Vi skal ikke bebrejde Irma ønsket om at benytte en gunstig lejlighed til at stimulere sit kaffesalg med en propaganda-indsprøjtning mellem to stoppesteder, selv om nogen måske nok ville have foretrukket, at et af de store bryggerier var kommet på ideen.

Enhver er sig selv nærmest, og når sporvejene ville gå med på spøgen, formedelst en check på 25.000 kr., er der i grunden ikke noget at sige til, at Irma udnytter

Husmødrene overvældes stadig af en syndflod af „gratis prøver“ fra de store vaskemiddel-koncerner.

Nej! Men nu skal De få en af mig i stedet for!

BESKE SANDHEDER MIDT I FESTEN

DET var ikke udelukkende klap på skulderen, købmændene fik ved deres organisations-jubilæum for nylig. Midt i feststemningen blev der talt alvorsord til dem fra jubilæums-kongressens talerstol af to så fremstående nationaløkonomer og politikere som den nuværende handelsminister, professor *Kjeld Philip* og den forhenværende finansminister, professor *Thorkil Kristensen* – alvorsord, som faktisk tog bunden væk under store dele af den propaganda, som købmandsstandens ledende talsmænd hårdnakket er gået ind for gennem snart mange år – trods store forandringer i erhvervets arbejdsvilkår.

Uden hensyn til forbrugernes interesser har købmandsorganisationerne som bekendt stået vagt om en 100 år gam-

mel lovparagraf i næringsloven til beskyttelse af fordyrende småhandelsformer, som tiden for længst er løbet fra. Det drejer sig om den sørgeligt berømte bestemmelse, der spærre adgangen for den driftige handlende til at åbne flere end een butik i samme kommune.

Købmandsorganisationernes modstand på dette punkt betyder simpelthen, at handelen i Danmark ikke på samme måde som industrien har kunnet udnytte stordriftens fordele til at skabe en billigere varefordeling. Hvad de jubilerende købmænd fik at høre af de to professorer, var da i al sin enkelhed et forlangende om, at nu måtte den skranke falde, som købmændene så ivrigt har forsvaret. Det har sikkert ikke været behageligt.

HANDELSMINISTER *Kjeld Philip* understregede på sin side den mærkværdighed, at loven om næringsfrihed, som den gennemførtes for 100 år siden, alligevel ikke gjorde denne næringsfrihed fuldstændig, selv om den betød et stort fremskridt i denne retning. Hermed hentydede han naturligvis til den indskrænkning, det omtalte filialforbud betyder for den frie adgang til erhverv – og dermed for konkurrencefriheden. Som sit klare synspunkt udtrykte ministeren håbet om, at den gamle lov snart måtte blive ændret, så disse sidste skranker faldt bort som et resultat af den siddende næringslov-kommissions undersøgelser og arbejde.

I den forbindelse er der grund til at gøre opmærksom på, at allerede for 26 år siden, da næringsloven sidst blev revideret, indstillede flertallet i den dengang nedsatte kommission, at det forældede forbud blev strøget, men rigsdagen opretholdt det alligevel – under pres fra handelens organisationer. Fornuftens nederlag i denne sag er altså en gammel historie.

PÅ linie med handelsministeren erklærede *Thorkil Kristensen* på købmændenes kongres, at han troede, at man nu „bliver nødt til at tage dette gamle stridsspørgsmål op til fordomsfri overvejelse“. Som motivering herfor udtalte han

ligeud, at det ved rationaliseringen inden for både industrien og landbruget har vist sig, at stordriften har lettest ved at følge med, og der er næppe tvivl om, at den samme tendens er på vej inden for detailhandelen, sagde han.

I tilslutning hertil fortsatte han med at oprulle et klart billede for købmændene af en række af de voldsomme ændringer i samfundsopbygningen, som den private detailhandel uomgængeligt må tilpasse sig, hvis den ikke skal sakke agterud. Ikke blot foregår der en folkeflytning fra landbrug til byerhverv, men i de største byer sker der tillige en affolkning af bykernen, som efterhånden vil medføre, at kun stormagasiner og specialvare-forretninger kan trives her. Derfor må de daglige forbrugsvare-butikker i tide følge med befolkningen ud i yderkvarterer.

Hertil kommer omlægningen af købevanerne med bevægelsen mod øgede indkøb af varige forbrugsgenstande på bekostning af fødemidlerne. Også denne udvikling burde købmændene drage konsekvensen af ved at sætte deres varesortiment op i takt med forbrugernes krav, fremhævede *Thorkil Kristensen*.

FORHÅBENTLIG overbeviser de to professorers advarsler købmændene om, at tiden er inde til at skifte signaler. Allerede i adskillige år har brugsforeningsbevægelsen gjort sig de yderste anstrengelser for at leve op til de krav, professo-

erne ridsede op, og Danmarks forbrugere har al mulig grund til at falde i forundring over, at købmandsstanden stadig er hildet i den romantiske indstilling, at man kan bevare et helt erhverv i forrige århundredes udformning med det resultat, at produktivitsfremskridt forsummes til gavn for kun nogle enkelte småhandlendes eksistens.

ENDNU en bitter pille måtte de feststemte købmænd sluge, da *Thorkil Kristensen* fra deres egen talerstol modigt tog til orde mod det propaganda-felttog i spørgsmålet om brugsforeningsbeskatningen, som faktisk kan holde jubilæum sammen med organisationen.

Det må have givet i adskillige købmandsledere, da han erklærede, at „mellem en kømand og en almindelig brugsforening er der efterhånden ingen større skatteforskel eller i hvert fald er der sket et betydeligt fremskridt i retning af større lighed.“ Efter *Thorkil Kristensen*s mening måtte den eneste afgørende revision af det nuværende system gå ud på at slette det skattemæssige skel mellem en åben og en lukket brugsforening.

OM *Thorkil Kristensen* har ret eller uret i dette sidste synspunkt, skal vi ikke komme ind på ved denne lejlighed, men blot notere os det opsigtsvækkende i, at han på købmændenes egen talerstol og midt i deres jubilæumsfestligheder desavouerede deres bedste propagandanummer.

ARBEJDERBONUS: 10 PCT. AF ÅRSLØN

18 NORSKE arbejdere, der alle er medlemmer i den lokale brugsforening, driver samtidig på andelsbasis deres egen arbejdsplads, en bedrift med en produktion på 30.000 baller tørvestrøelse og 25.000 tømmerstokke om året, fortæller det norske brugsforeningsblad i en bemærkelsesværdig artikel, der også kan tjene som lærerigt eksempel i den aktuelle debat herhjemme om arbejdernes medejendomsret til virksomhederne i håndværk og industri.

Ejendomsfællesskabet har medført, at alle 18 som deres

egne chefer selv bestemmer både arbejdsdag og udbyttefordeling, hvilket på ingen måde har forringet arbejdslyst og tempo: I perioder arbejdes op til 12 og 14 timer daglig, for bedriften er deres egen, og akkorderne fastsat af dem selv. På den årlige generalforsamling behandles årsregnskabet med fuld saglighed af de 18 selvejere, der sørger for al fornøden konsolidering samt store henlæggelser til egen pensionsfond, før de fastsætter udbyttets størrelse, som i reglen andrager ca. 10 procent af årslønnen.

ASFALTEN

en chance til at få folk godt op at køre.

Spørgsmålet er, hvor den skrue er løs, som har bragt Københavns sporveje ind på den skøre tanke at lade sig spænde for et privat firmas interesser i at lave skovtur midt i byens gader. Overfor sporvejenes kæmpeunderskud på 27 mill. kr. fylder de 25.000 kr. som en dråbe i havet – al den stund der ikke kan ventes flere dryp af den slags.

Både politi og sundhedskommission påstår at have set skævt til arrangementet, men skønt der ikke forelæ nogen officiel tilladelse, synes politiet trods alle betænkeligheder at have „knebet øjet til“ – som „Politiken“ udtrykker det – skønt københavnsk trafik snarere trænger til at blive fulgt af et øje på hver finger.

Kun ved at gøre hele Københavns sporvejsnet til bazar for byens handlende ville det for alvor kunne mærkes i sporvejenes slunkne kasse, men så vidt er der vel næppe nogen, der kunne forestille sig spøgen drevet – undtagen dem, der lever af at vise udenlandske turister seværdigheder.

Hvorfor så overhovedet begundstige nogen med noget, ingen andre kan opnå? Reklamens udskejelser er grove nok til, at man ikke skal lade en offentlig institution kompromittere sig ved at bidrage til at gøre det endnu værre.

Århundredgamle huse

holder flyttedag

FIRE særprægede eksempler på fortidig dansk bygningskultur er i år forsvundet fra de omgivelser, de har været med at præge i århundreder. Det er Danmarks ældste, bevarede teaterbygning, Helsingør Teater, en fløj af Gøyrernes gård i Næstved, som smukt repræsenterer dansk købstadsbyggeri omkring år 1700, en 300-årig gård fra Sydslesvig bygget i den for marskegnene karakteristiske stil og endelig et mere beskedent bygværk, et fynsk kabuds-hus, der hedder således, fordi stråtaget er trukket ud over et par små tilbygninger ligesom skyggen på en gammel kabuds kunne trækkes ned over øjnene.

Alle fire bygninger vil imidlertid genopstå – de to første på købstadsmusæet i Århus, det tredje på Frilandsmusæet i Sorgenfri og det fjerde i Den fynske Landsby. Samtidig med at de genopføres, vil de gennemgå en imprægnering, som skulle

gøre det muligt for dem at stå endnu i adskillige århundreder – ja, faktisk så længe, man vil ofre den nødvendige vedligeholdelse på dem.

På de tre store danske frilandsmusæer findes nu ialt et lille hundrede bygninger, som er flyttet dertil fra alle egne af landet, og teknikken ved dette arbejde er efterhånden blevet meget højt udviklet. Da man for nogle år siden flyttede en gård fra Rømø til Lyngby, kunne de rigt udskårne paneler uden ringeste tilretning sættes på plads i de genopførte bygninger. Dimensionerne stemte på centimeter.

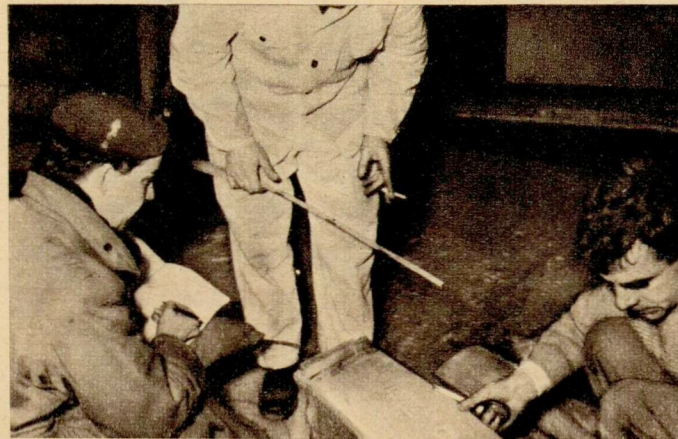
Så fint passer det ikke altid – og det skal det heller ikke. Det forudsætter jo nemlig, at bygningen flyttes med alle buler og skævheder, og det er ikke altid, man er interesseret i det. Da man begyndte at skabe købstadsmusæet Den gamle By i Århus for et halvt hundrede år siden, tilstræbte man således at føre bygningerne tilbage til den form, de havde haft, da de lige var bygget. Det betød, at man rettede op på disse huse i temmelig vid udstrækning.

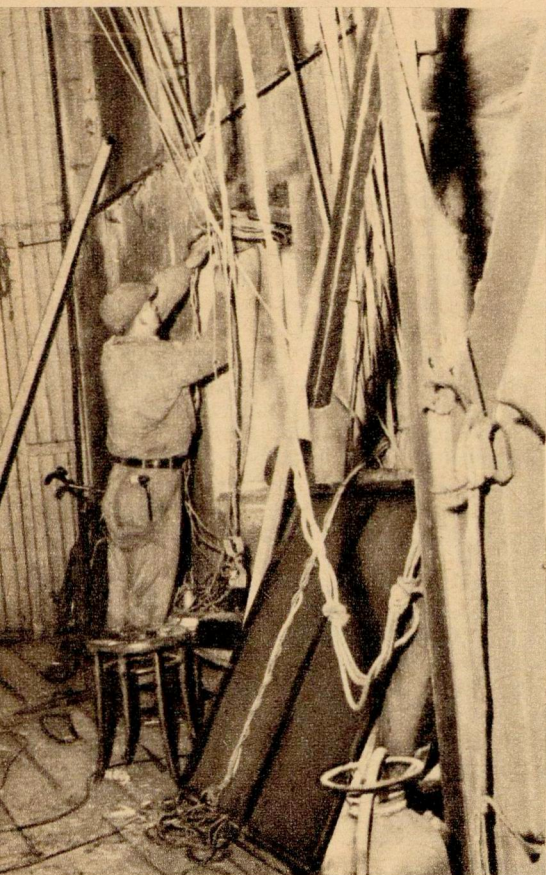
– Nu ser vi sådan på det, at der også er noget værdifuldt i senere tiders tilføjelser, siger arkitekt H. H. Engquist, som leder flytningen af bygninger til Den gamle By. Derfor søger vi kun at føre disse bygninger tilbage til tiden lige før de *forsumpede*. I praksis betyder det oftest, at husene genskabes, som de så ud omkring midten af forrige århundrede. Fra da af er det gået stærkt ned ad bakke, og skavanker, som blot skyldes dårlig vedligeholdelse, har vi ingen interesse i at gemme på, hvorimod vi gerne vil bevare karakteristiske følger af, at et hus har stået i århundreder.

Stråtag, lerstampede gulve og lerklining i bindingsværk flytter man ikke, og det kan også være, at andre dele må udskiftes.

– På Frilandsmusæet i Sorgenfri kan man dog roligt gå ud fra, at over 90 pct. af materialet i bygningerne er det originale, siger overinspektør K. Uldall. Kan en bygning kun flyttes, hvis man udskifter mere end 10 pct. af materialerne, synes vi slet ikke, den er værd at flytte. Vi bryder os ikke om kopier . . .

Det er fantastisk, så modstandsdygtigt navnlig tømmeret er i disse gamle huse. Bjælker, der har stået i 300 eller 400 år, er ofte hårde som sten kun få millimeter under overfladen. Fra Gøyrernes gård flytter man en svalegang af *fyrretræ*, som har været i brug i halvtredje hundrede år, og i en af gårdene på frilands-

i alle detaljer. Dernæst foretages nøjagtige opmålinger i forhold til et system af vandrette og lodrette linier, som til dels også aftegnes på selve tømmerkonstruktionen. Endelig nummereres de bygningsdele, som skal bruges ved genopførelsen – i den nedrevne længe af Gøernes gård var der alene af tømmerdele ca. 400.

Det ideelle ville naturligvis være, at disse bygninger blev genrejst, så snart man var færdig med imprægneringen – der ganske simpelt foregår ved, at delene anbringes i et overdimensioneret badekar med imprægneringsvæsker.

Det er imidlertid et pengespørgsmål, hvornår man kan opføre disse huse igen. Marskgården koster det omkring 200.000 kroner at flytte. Det er forholdsvis meget, men det er jo også en stor og fjert beliggende bygning. Nedrivningen af Gøernes gård koster en snes tusinde kroner og genopbygningen 3-4 gange så meget. I begge tilfælde har man kun pengene til nedrivning og transport.

I forvejen har Frilandsmusæet 16 bygninger liggende opmagasineret, mens man har fået rejst ca. 25, og Den gamle By har ligeledes adskillige bygninger liggende i smådele.

Navnlig for Marskgårdens vedkommende håber man dog meget stærkt på at få genopbygningen hurtigt i gang.

– Det ville ikke se særlig godt ud over

for regeringen i Kiel, som har ophævet fredningen af gården af hensyn til os, hvis vi blot førte gården til Lyngby og syltede den ned, siger overinspektør Uldall. Den skulle gerne stå genrejst i 1958...

Opbygningen af de danske frilandsmusæer til deres nuværende omfang har taget 60 år. Men nu nærmer man sig også afslutningen på denne „indsamling“ af gamle huse. Frilandsmusæet i Sorgenfri mangler kun en halv snes huse og gårde, så har man de bygninger, man vil have – repræsenterende alle danske landsdele, også tabte provinser som Sydslesvig, Skåne, Halland og Blekinge. Man ved, hvor de manglende bygninger står, og man har forhandlet med ejerne.

Heller ikke Den gamle By regner med ret mange erhvervelser mere. Dette musæum er ganske vist ikke opbygget efter nær så fast en plan som Sorgenfri-musæet. I Århus har man – navnlig tidligere – nærmest erhvervet de gamle købstadshuse, man kunne få fat i og skaffe penge til. I de senere år er byerne imidlertid blevet temmelig interesserede i at holde fast på deres værdifulde, gamle bygninger.

– Det er da også kun godt, siger arkitekt Engquist. Det er ikke vor opgave at arbejde på at få disse bygninger samlet på musæerne, men kun at søge dem bevaret, som ikke kan blive stående på deres hidtidige plads.

musæet i Sorgenfri findes tømmerdele, som menes at stamme fra den tidlige middelalder – år 11-1200. Det vil sige, at de er tildannet på Knud Lavards tid.

Tagsten af tegl kan også være imponerende holdbare. På Gøernes gård lå endnu i vinter de originale tagsten – 250 år gamle. De var dog også tæret helt igennem og lod sig ikke flytte.

Det, der stærkest har fremskyndet forfaldet i en række af vore gamle bygninger, er mærkeligt nok cementen. Da dette bygemateriale kom rigtig i brug for ca. 100 år siden, lod mange ejere af ældre huse bindingsværksmure overpudse med cement. Det er ikke nogen god kombination, hvor holdbart end egetømmer og cement er hver for sig. En egebjælke, der kunne have modstået sol og vind i flere hundrede år, mørnes måske fuldstændigt på en snes år, hvis den overpudses med cement.

Teknikken ved en flytning er den, at man først gennemfotograferer bygningen

En omhyggelig nummerering og katalogisering af alle væsentlige bygningsdele – ofte mange hundrede elementer – er grundlaget for den teknik, som anvendes ved flytning af de gamle bygninger. Billederne her er taget under nedbrydningen af Holsinger Teater. Det blev opført ca. 1815, altså i tiden omkring Napoleonskrigenes afslutning, og anvendt som teater til engang i 1930'erne. Når bygningen er genrejst i Den gamle By i Århus, vil den særligt interessante scene efter blive taget i brug.

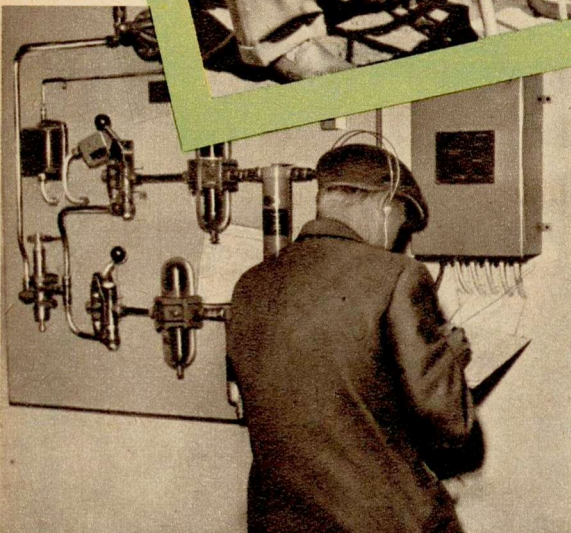

Kobolt-kanonen – et ¾ tommers jernrør (midt i billedet) hvori man ved hjælp af trykluft kan hæve og sænke en ladning radioaktiv kobolt.

KOBOLT-KANONEN

ER INGEN TRYLLESTAV

ATOM-TIDEN er i år kommet til dansk landbrug. Den første høst fra forsøgsmarken ved atomstationen på Risø er bragt i hus efter sommeren igennem ca. 20 timer pr. døgn at have været udsat for radioaktiv bestråling fra en kobolt-kanon.

Hvordan tegner så dette forsøg? Hvad bliver det rent håndgribelige resultat?

Svaret er måske lidt magert for mange: der er ingen kontante resultater at notere – endnu. Der bliver det måske aldrig... Det egentlige arbejde begynder nemlig

først nu, efter at høsten fra det kun 3–400 kvadratmeter store forsøgsareal er blevet fordelt til de firmaer og institutioner, som har været med i forsøget, d. v. s. alle større danske planteforædlingsforetagender på nær et enkelt. Antagelig over hundrede plantesorter – fra lupiner og byg til æbler og jordbær – har været dyrket i forsøgsfeltet, men først de kommende generationer af disse planter vil vise, om kobolt-kanonens bestråling har forandret arveanlæggene – og om det er en forandring til det bedre.

Springvise ændringer i arveanlæggene, mutationer, forekommer også „af sig selv“ ude i naturen. At radioaktiv bestråling kan forøge mutationshyppigheden (til sådan noget som 1 pr. 1000 bestrålede planter) er ikke noget nyt, men de allerfleste mutationer betegner kun en *forringelse* af den pågældende plantesorts kvalitet. Man vil være heldig, hvis kobolt-kanonen i blot een af de bestrålede planter har skabt nye arveanlæg, som overgår de hidtil kendte. Det er imidlertid chancen herfor, hele forsøget er baseret på.

Svenske planteforædlere har arbejdet en snes år og norske kolleger nogle få år med bestråling af planter, men indtil i dag er man ikke her i Norden i stand til at pege på et konkret resultat og sige:

denne værdifulde sort skylder den radioaktive bestråling sin tilblivelse. Måske er en ny svensk sennepssort, Svaløf Primex, et resultat af den nye metode, men et *bevis* herfor foreligger ikke.

Fra USA har det været meddelt, at man ved bestråling havde skabt en hvedesort, der var modstandsdygtig mod sortrust, men der er i høj grad tvivl om rigtigheden heraf.

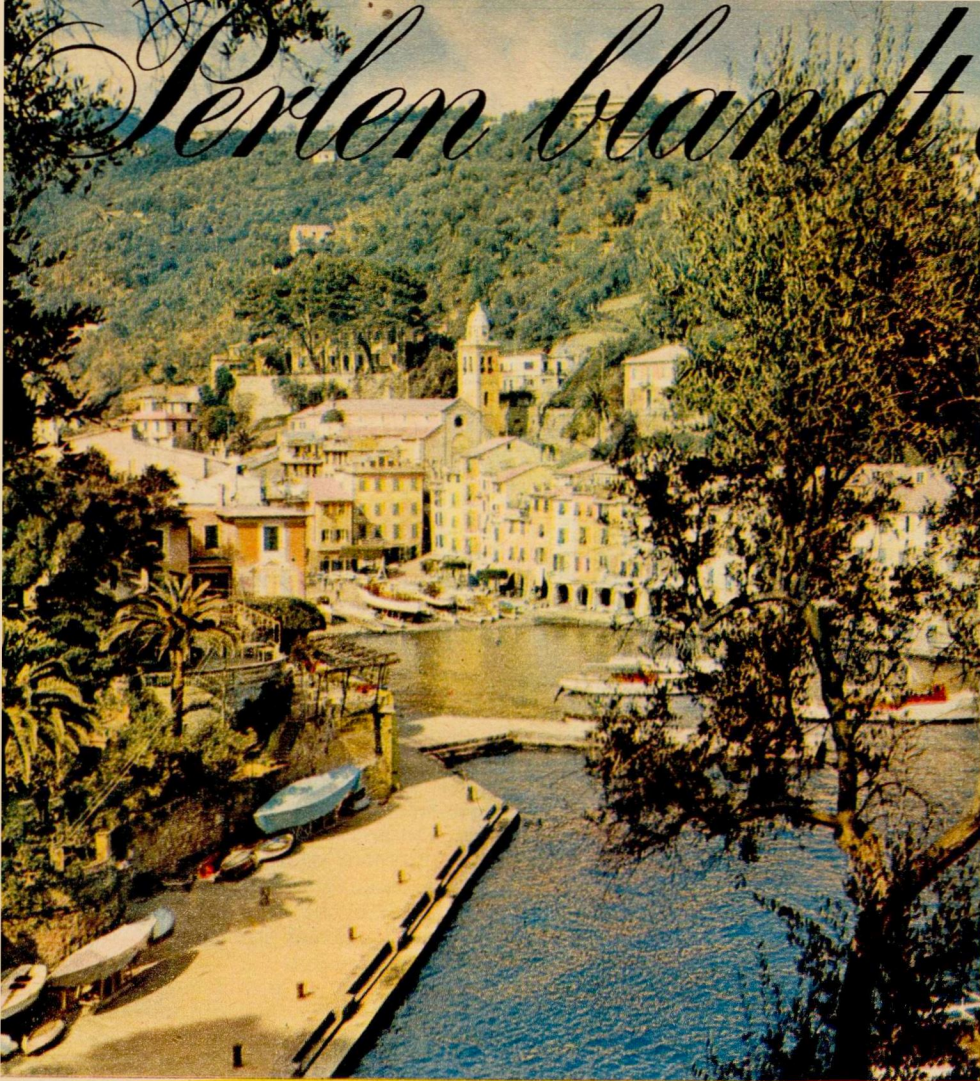
– Vi deltager her, fordi det er et nyt hjælpemiddel, der må prøves, siger lederen af en af de forsøgsvirksomheder, som har benyttet kobolt-kanonen i sommer, forstander K. J. Frandsen, Øtoftegård. – Det er blot helt forkert at tro, der er tale om en *revolution* af planteforædlingsarbejdet. Kobolt-kanonen er ingen tryllestav. Det levende materiale gør stadig, som det selv vil, og det store arbejde også i forbindelse med bestråling ligger stadig i udvælgelse og krydsning.

På vort felt må man imidlertid være optimist, og desuden er det jo sådan, at et virkeligt pletskud vejer mange forbiere op. Hvis man – beskedent – regner med, at planteforædlingsarbejdet har bevirket en femtedel af den stigning i det danske høstudbytte, som er indtruffet siden 1915, vil det sige, at hver krone, der er ofret på planteforædling, er kommet 200 gange igen.

Fra et kontrolrum uden for indhegningen sænkes koboltpatronen dybt ned i jorden, inden mennesker betræder forsøgsfeltet. Desuden er forsøgspersonalet udstyret med geigertællere, der måler radioaktiviteten. – Forsøgsfeltet er kun den lille runde plet jord midt i nederste billede. Den umiddelbart synlige virkning på planterne var i som-

Perlen blandt alle perler

tider dækker den over en restaurant, en butik, eller bare opgangen til hovedvejen, der ligger i højde med husenes trediesal. I olivenlundene på klippen ligger villaer, beregnet for familier et godt stykke over syge kassegrænsen. Men gå med op gennem olivenlundene op ad en sti, der knap fortjener navnet, for det er bare en række løse, flade sten. Under oliventræerne er der skygge og grønt græs. Lad os sætte os. Udsigten er gratis – se: der nede er der et maleri så skønt, at man ikke nænner at fotografere det. Billedet vil aldrig komme til at ligne virkeligheden.

Portofino kalder sig et fiskerleje. Hvem der var fisker i disse omgivelser. Men det er ikke havets fisk, der fanges. Fiskernes både er maleriske motiver for fotografene og fiskerne selv sejler kun, når bådene er stopfyldt med turister.

Dagligt ruller turisterne ind i Portofino og gør holdt på torvet, fordi det er den eneste plads i byen. Her er biler i alle størrelser og med alle nummerplader, her er busser med turister fra alle hjørner af Europa, og USA med. De er her bare et par timer, og i den korte tid skal alle naturindtrykkene indtages og alle postkortene skrives. Turen går jo videre, og rejseprogrammet har lovet en eventyrlig og storslået oplevelse hver eneste dag. Når så rejsens oplevelser genkaldes i erindringen, opdager man, at det havde været tilstrækkeligt, bare at besøge Portofino – bare at sætte sig i den lille bar ved havnen eller under en oliven på klippesiden og så lade verden dreje sig uden om een – for man sad jo lige dér, hvor naturens skaber havde øvet sit mesterværk.

Villaerne er ofte inspireret af borgruiner, men selv „middelalderarkitektur“ kan ikke tage vejret fra naturen.

Her lå engang romernes galejer, nu ligger der lystyachter. Husene har utallige år på bagen, men velholdte og smukt malede spejler de sig i havnen.

De gamle romere byggede imponerende veje, vejbroer og vandedninger. Mange bruges den dag i dag. Men havne var for romerne for stor en ingeniøropgave. Så søgte de naturhavne og fandt de skønneste langs Middelhavet, herimellem var *Herkuleshavnen* (den romerske havn i Monaco) og *Porto Delphinium* (delfinernes havn, nu Portofino). Navnet er ikke undergået store ændringer i de forløbne år, og stedet? Den skønhed og ro, de gamle romere fandt, når deres galejer var forankret i havnen, genfinder man i dag. Der er ganske vist elektrisk lys i husene og noget så uromersk som neonskilte ved restauranterne, men vandet er stadig azurblåt og klipperne stadig klædt i mørkegrønt.

Naturen beskytter Portofinos havn enestående. Mod havet ligger den kullede klippe, hvorfra udsigten er vid, og hvorfra man kunne følge ethvert skib med gode eller onde hensigter. På landsiden er der kun een vej, bare en „hylde“ tyve-tredive meter over havet. Vejen følger klippens kurver ud og ind, så man ikke kan finde ud af verdenshjørnerne, mens man ruller mod Portofino. Af havnen ser man intet, før vejen brat drejer til højre, og et underskønt billede åbner sig for en som en åbenbaring.

I fablernes verden tales om Changri-la, den eventyrlige by, hvor alt er skønhed og sundhed og velstand. Mon ikke Portofino kan opfylde de fleste rimelige forlangender til et Changri-la? På det azurblå vand ligger lystyachter med kendte og eksotiske flag dypende i vandet. Langs havnen kryber en række tre-fire-etagers huse sammen på en smal strimmel land; de er okkergule allesammen, de har allesammen grønne skodder og smalle balkoner, hvorfra hvidt linned hænger ned. Forneden i husene er der en buegang; somme-

EN HJERNE BLIVER TIL

DEN proces, der foregår, hver gang et befrugtet æg udvikler sig til et menneske, er et så vældigt og kompliceret drama, at man må begrænse sig stærkt, når man i et par korte artikler skal fremstille principperne i denne udvikling. Det er da nærliggende at belyse problemet ved at omtale tilblivelsen af det organ, der fremfor andre gør os til mennesker, nemlig hjernen. Det er så meget mere naturligt, som man i de seneste år er gået i gang med en naturvidenskabelig undersøgelse af dette organ over en meget bred front.

Nogle steder studerer man hjernens tidligste anlæg i fosteret, andre steder følger man på nøjagtigste måde udvalgte hjerneafsnits formltilblivelse. I nogle laboratorier koncentrerer man sig om hjernens første spæde funktioner, i andre beskæftiger man sig med senere stadiers funktioner. Hist gælder forskningen de elektrokemiske fænomener, her de mere biokemiske. Røntgenstrålers indvirkning studeres af nogle forskere, medens andre arbejder med vitaminernes indflydelse på hjernens fosterudvikling. Overalt gælder det imidlertid, at resultatet af disse forenede anstrengelser i sidste instans må bygge på lovene for hjernens tidligste formltilblivelse.

Hvirveldyrenes, derfor også menneskets, hjerne udvikler sig på samme måde, kun detaljerne er forskellige, alt efter hvor kompliceret hjernen til sidst bliver hos den pågældende organisme. Alt, hvad vi lærer ved at undersøge en dyrearts hjerneudvikling, kan derfor benyttes til forståelsen af det tilsvarende hos andre. Hidtil er man trængt dybest ind i problemerne hos padderne og fuglene, og det ligger simpelthen i, at det er forholdsvis let at eksperimentere med salamanderæg, frøæg og hønseæg, hvor fostrene er let tilgængelige, og hvor man kan få ubegrænset materiale.

Skabte en ny salamander-hjerne ved at flytte en gruppe celler.

Når det befrugtede æg hos en salamander har delt sig i et par tusinde celler, er der dannet en hul kugle, hvis væg består af celler i indbyrdes samarbejde, en ordnet cellehob med en bestemt polaritet, d. v. s. forsynet med nøje fordelte forskelle i kemiske stoffer og stofskifteprocesser. Cellerne er altså ordnet efter samme principper som amøberne i den celleklump, der bliver til en Dictyostelium-svamp (se tegningerne) blot meget mere kompliceret. I denne kugleformede cellehob, der kaldes

blastula, en lille blære, kan vi allerede erkende det vordende dyrs for- og bagende, ryg- og bugside, selv om dyrets form endnu ikke er trådt synligt frem.

På den fremtidige rygside begynder cellerne at vandre ind i blærens hulrum, noget lignende som hvis man med en finger trykker en blød bold ind i sig selv, dog bl. a. med den forskel, at indkrænkningen i den unge salamanderkim til sidst snører sig næsten helt sammen.

De celler, der inde i den hule kugle vandrer fremad på indersiden af kuglens ydervæg langs den fremtidige rygside, kommer i intim berøring med ydervægens celler, og her finder et forunderligt kemisk sammenspil sted. Fra de indvandrede celler udgår en kemisk påvirkning til yderlagets celler sådan, at disse sidste omdanner sig selv til et centralnervesystem bestående af hjerne og rygmarg.

At det er sådan, er bevist gennem talrige forskelligartede eksperimenter. Et af de mest slående er dette: Hvis man borttager en gruppe af de indvandrede celler og anbringer dem på indersiden af de yderlag celler, der normalt bliver til almindelig bughud, så vil den kemiske virkning, der udgår fra de omplantede celler, forårsage, at bughudens celler omdanner sig til et centralnervesystem. Man siger, at der er sket en induktion. Det er virkelig forbløffende at se et nyt tvillingefoster opstå fra den samme kim, hvor det gamle foster stadig udvikles.

Salamanderen, der fik frømund.

Mange andre organer, måske alle, opstår gennem en sådan induktionsvirkning. Et både pudsigt og lærerigt eksempel derpå er dette:

Hvis man på et ungt salamanderfoster borttager de celler, der normalt af de omgivende celler induceres til at danne en mund, og i stedet indsætter normale bughudsceller fra et ungt frøfoster, så vil denne bughud induceres til at danne en mund. Men denne mund bliver ikke en salamandermund – skønt den befinder sig på et salamanderfoster og er induceret af de omgivende salamanderceller – nej, denne mund bliver en frømund.

Den kemiske påvirkning siger altså til frøfostrets bugceller: lav en mund! Javel, siger bugcellerne, men da organernes udformning, når den først ved induktionen er sat i gang, styres af generne i cellernes kromosomer, så danner bughuden en mund efter sin genetiske sammenhæng, altså en frømund.

Det er klart, at det i alt dette drejer sig om en uoverskuelig herskare af de fineste og med hinanden vel afbalancerede kemiske processer, og der er langt igen, før vi kender dem nøjere.

Hvorledes nerverne finder vej til den rigtige muskel.

Betragter vi den normalt inducerede hjerne, finder vi, at når den først er induceret, sker den videre udformning ved et sammenspil mellem dens egne celler indbyrdes og efter samme principper som stilk- og frugtlejemcellerne i Dictyostelium. Alt dette udfolder sig efter et bestemt tidsskema, idet det naturligvis kræver en vis tid for cellerne at opbygge nye kemiske maskinerier under deres gensidige påvirkning.

Den endelige udformning af centralnervesystemet afhænger imidlertid også af en kemisk vekselvirkning med de organer, som ved hjælp af nerver sættes i forbindelse med hjernen og rygmargen. Men hvorledes finder de mikroskopisk fine nervetråde, der udgår fra centralnervesystemet, frem til de forskellige organer i legemet? Det er jo organer, der ofte ligger langt fra hjernens og rygmargens celler. Hos os mennesker findes således bevægelsesnervener, som er op til 1 meter lange. De udgår fra rygmargens lænderegion og ender i fodens muskulatur.

Koncentrér Dem et øjeblik om Deres eget legeme. De føler små fornemmelser alle vegne og ganske små muskelbevægelser her og der. Tænk så på, at dette afhænger af tilstedeværelsen af et uhyre vidt og fint forgrenet system af nervetråde, der alle til sidst, umiddelbart eller middelbart har forbindelse med hjernen. De vil da forstå det vældige problem, der ligger i at skulle udrede, hvorledes dette enorme system antager den form, det har.

Ligesom det vidt forgrenede net af trafikårer har sin historie, der kun kan udredes ved at gå tilbage gennem stadsarkiverne, således har vort nervernet sin historie, sin formltilblivelse, der kun kan udforskes ved at gå tilbage i individets historie, helt tilbage til de tidlige fosterstadier. Det har man gjort, og man kender nu den synlige tilblivelse af meget af nervernet.

Man ser, hvorledes nervetråde vokser ud fra nervecellerne i hjerne og rygmarg som fine udløbere af cellernes celleslim. I cellekulturer kan man gennem mikroskopet se, hvorledes de yderste spidser ligesom søger sig frem. Man ser, at trådene fra hver celle lægger sig sammen i bundter til tykkere nerver. Man ser, at de fine mikroskopiske endeforgreninger vokser hen til muskelceller, kirtelceller eller sanceceller, eller hvordan de lægger sig op til andre nervetrådes endeforgreninger efter et bestemt, fastlagt mønster.

Klatretove for nervetrådene.

Den blotte iagttagelse giver os imidlertid – så vanskelig den end kan være –

De seneste år har bragt videnskaben et stort skridt videre i udforskningen af det menneskelige bevidsthedslivs tilblivelse. Professor, dr. phil. H. V. Brøndsted fortæller her og i en følgende artikel om den fantastiske mekanisme, som bringer cellerne på deres rette plads i organismen. For overblikkets skyld er det sikkert klogt at gennemgå illustrationerne på næste side, inden man begynder at læse artiklen.

ingen besked om, hvordan nervetrådene bærer sig ad med at finde frem til de rigtige steder. Her har igen eksperimentalforskningen sat ind og belært os om en del af de forbavsende mekanismer, der styrer dette spil. De er dels af mekanisk og dels af kemisk art.

Man laver en gelé af blodvæske uden blodlegemer, det såkaldte blodplasma. Heri anbringer man en gruppe celler af en eller anden slags, der snart vil komme i kraftig formering ved celledelinger. Hvis man nu med en fin nål sætter nogle nerveceller ned i plasmaet tæt ved disse celler, så finder man, at nervetrådene vokser hen imod cellerne. Hvorfor gør de det?

Jo, udenom de kraftigt voksende celler sker en formindskelse af vandindholdet. Vandet så at sige suges hen til cellerne, der skal bruge det til at opbygge deres legeme med. Ved denne lette indtørring sker der en forgrovnig af de usynlige tråde af æggehvite-stofmolekyler, som findes i plasmaet. Således dannes en slags uendeligt fine klatretove, som nervetrådene benytter sig af til at vokse frem, og da klatretovene ligger i retning mod de stærkt voksende celler, så må nervetrådene automatisk ledes hen til cellerne.

Men det er ikke hele historien, thi den inderlige forbindelse mellem nervetrådernes fineste forgreninger og cellernes over-

flade, som er nødvendig for at den elektriske nerveimpuls kan gå fra nervetråd til celle (muskler eller kirtler) eller fra celle til nervetråd (sanseceller), den forbindelse kan kun finde sted, dersom der er en vis overensstemmelse mellem nerve-trådens og cellens kemiske beskaffenhed. Det har andre eksperimenter vist.

Kemisk sammenspil styrer vækstens tidstabel.

I det unge foster er f. eks. lemmeanlæg, kirtler eller sanseorganer i deres første begyndelse cellegrupper, der vokser ved kraftig celleformering, og derved dannes ved en let afvanding netop de fine klatretove i det omgivende væv, som er nødvendige for, at nervetråde, der er ved at vokse ud fra centralnervesystemet, kan finde frem til disse anlæg. Nu er der et nøje tidsskema overholdt mellem vækstperioderne af såvel de forskellige organ-anlæg ude i kroppen som nervetrådernes udvækst fra centralnervesystemet. Denne tidstabel dirigeres også ad kemisk vej ved sammenspil mellem de forskellige cellegrupper. Man kan på forskellig måde bringe uorden i denne tidstabel, og resultatet er da en ganske uordnet og uhen-sigtsmæssig nerveforskydning til organerne. Formentligvis bliver forstyrret og dermed den endelige funktion.

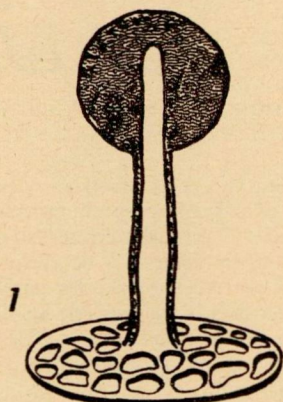
Også i selve hjernen er der det samme

ordnede kemiske sammenspil mellem cellerne, så at de forskellige hjerneafsnit kommer i forbindelse med hinanden på en ordnet måde, den nødvendige forudsætning for, at hjernen kan fungere som et normalt tænkeapparat.

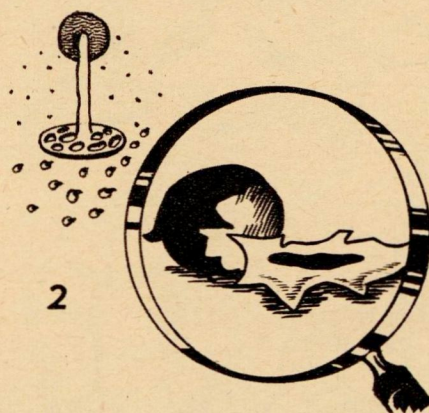
Endnu er der et interessant og vigtigt forhold at omtale i denne sammenhæng. Når nervetrådene har fået forbindelse med deres tilsvarende muskelceller, så etableres der naturligvis den kontakt, som er nødvendig for, at nerveimpulsen fra centralnervesystemet kan få musklen til at trække sig sammen. Men desuden er der en anden kemisk vekselvirkning, der består deri, at stoffer fra muskelcellerne er nødvendige for, at nervecellerne bevares sunde og funktionsdygtige. Hvis man nemlig bortskærer en muskel eller en del deraf, så sygner de tilsvarende nerveceller hen og dør måske helt. Man kan deraf slutte, at det er gavnligt ved hjælp af bevægelser af musklerne stadig at holde både muskler og dermed nervecellerne i funktionsdygtig stand.

H. V. BRØNDSTED

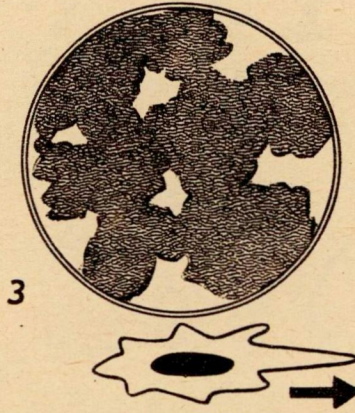
(I en artikel i fortsættelse af ovenstående vil professor H. V. Brøndsted i næste nummer af Samvirke bl. a. komme ind på, hvorledes misdannelser af hjernen kan opstå i fosterlivet.)

Grundtrækkene i den proces, som finder sted, når mange nogenlunde ens celler skal danne en ny fler-cellet organisme, kan illustreres ved en skematisk fremstilling af den mikroskopiske svamp Dictyosteliums formering.

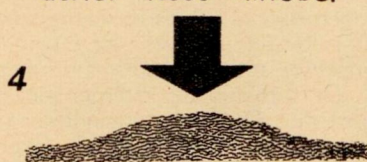

Når svampen er moden, kaster den en mængde sporer. Ud af hver spore kryber et encellet væsen, en amøbe, der kun er ca. $\frac{1}{1000}$ millimeter i diameter. Så længe, de har næring nok, opfører hver amøbe sig som et selvstændigt væsen.

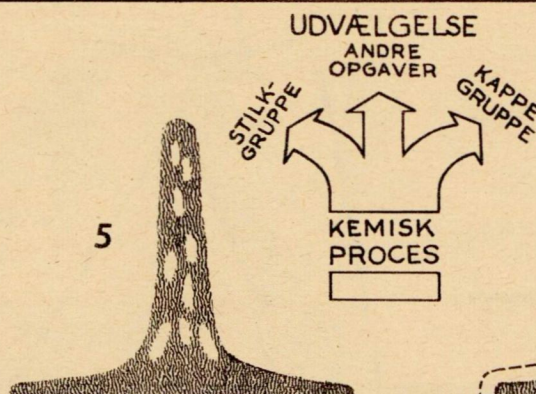

Senere ændrer sulten amøbernes stofskifte. De udsondrer et stof, acrasin, der tiltrækker andre amøber af samme art. Samtidig får hver amøbe for- og bagende - og dermed trang til at vandre i en bestemt retning. Amøberne samles derfor i grupper.

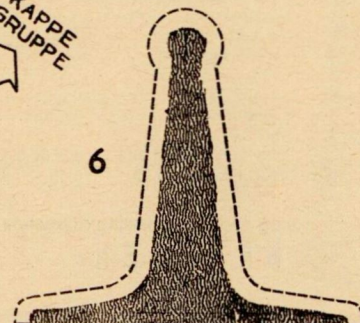
Stærkeste acrasinproduktion - derfor flest amøber

Selve acrasin-afsondringen pirrer nabo-amøberne til endnu stærkere acrasin-produktion. Derfor fremkommer en større koncentration af stoffet i midten af hver gruppe. Dette bevirker, at amøberne trænger ind mod gruppens midte, så denne hæver sig som en forhøjning.

De øverste amøber danner en stilke, der fyldes med saft, så stilken kan holde sig oprejst som en saftig plantestængel. En kemisk vekselvirkning bestemmer, hvilke celler der skal danne stilken. De andre celler mister evnen dertil.

Andre amøber kravler som en kappe udenom stilken op til dennes spids og danner her en lille kugle, hvis yderste lag bliver til en fast og tør hinde, der beskytter amøberne indenfor, som også hver for sig indkapsler sig. Også her bestemmes udvælgelsen til den ene eller anden opgave af kemiske processer.

HVAD ER VORE INDTÆGTER VÆRD?

FRA TRE af vore læsere har vi modtaget enkelte indvendinger mod artiklen i *Samvirke* nr. 16 (15. september) „Hvad er vore indtægter værd?“, der gav en oversigt over forskellige arbejdsindtægters købe-evne i en række lande.

I det første indlæg uddyber *B. Wechseltmann*, København, et af de forbehold, *Samvirke* allerede havde taget i selve artiklen, nemlig at man skulle være varsom med at drage sammenligninger mellem de anførte landes levestandard på basis af de optrykte tabeller, som alene omfattede prisforholdene for ni bestemte forbrugsgoder.

Som vi udtrykkelig omtalte, må også f. eks. skatternes og de sociale goders omfang tages med, såfremt man vil foretage totalsammenligninger af levestandard. Indsenderen oplyser i den forbindelse, at udgifterne til personlige skatter, husleje, lys, gas og diverse kontingenter gennemgaa-

ende er langt lavere i Sovjetunionen end i Danmark, målt i procent af indtægten. Endvidere, at forlystelser og transport er billigere der end her. Endelig at en række sociale goder i Sovjetunionen ligger over, hvad der ydes i de andre lande, der nævnes i artiklen.

Hvis meningen havde været at give et samlet billede af levestandarden, burde artiklen naturligvis have bragt oplysninger af den nævnte art, dog ikke alene for Sovjetunionen! Hensigten var imidlertid kun at give et fingerpeg for visse varer, og denne begrænsning af emnet blev klart angivet i artiklens indledning. At f. eks. huslejen er mindre tyngende i det ene land end i det andet, er i øvrigt heller ingen fyldestgørende oplysning ved levestandardssammenligninger. Så må man også spørge: Hvor godt bor folk? Er boligstandarden i de lande, man sammenligner, den samme?

En anden indsender, der har arbejdet som lærer både i England og Danmark, mener, at den engelske lærer set i forhold til den danske på flere punkter ligger „lunere i svinget“, end tabellen giver indtryk af. Vore oplysninger fra England såvelsom fra de øvrige 5 fremmede lande stammede som nævnt i artiklen fra et meget udbredt tysk blad, hvor tallene i sin tid offentliggjordes, ledsaget af en anbefaling fra den tyske økonomiminister. Vi har hidtil ikke haft grund til at tvivle om vore udenlandske kilders pålidelighed.

I det tredje indlæg peger en kommune-lærer på det ukorrekte i, at vi som grundlag for beregningerne har anvendt en ugentlig arbejdstid på kun 36 timer for folkeskolelæreren – og dermed undladt at tage det betydelige hjemmearbejde med stilretning o.s.v. i betragtning. Årsagen hertil var simpelthen, at tallene fra udlandet var baseret på lærernes „officielle“ arbejdstid, hvorfor vi var tvunget til at anvende samme fremgangsmåde af hensyn til sammenligneligheden.

Flonels-nattøj i lækre kvaliteter...

27478 C. Blomstret dame-natkjole med stikninger på krave og buste, hvid, blå eller rosa. 42/46 kr. 23,65
48/50 kr. 24,30

27379 C. Blomstret dame-pyjamas med kineserkrave og 2 lommer, hvid, blå og rosa. 40/46 kr. 26,85

27437 C. Blomstret pige-pyjamas med kineserkrave og 2 lommer, blå og rosa. 4/6 år kr. 16,90, 8/10 år kr. 18,30, 12/14 år kr. 19,25

- og så får De endda dividende i
BRUGSEN

JUBILÆER: 75 år: Østøfte brugsforening, den 2. november. 50 år: Agerbæk brugsforening, den 1. november. Aast brugsforening, den 4. november.

GULLIVERS

KAN DE HUSKE eventyreren Gulliver, som dværgene fik held til at binde, mens han sov?

Når man følger de strejflys, som af og til kastes over konkurrencebegrænsningernes vildnis i Danmarks erhvervsliv, kommer man til at tænke på de ivrigt arbejdende lilliputter. Hist bindes en lillefinger, her en hårtot på den frie konkurrences Gulliver. Her er nogle af de nyeste oplysninger fra Monopoltilsynet:

Fotoartikler er et varefelt, der er meget omsværmet af forbrugerne. Hvordan står det til med konkurrencen på dette område? Forbruget af fotoartikler i Danmark dækkes hovedsagelig af ca. 20 importfirmaer, der har eneforhandling af forskellige udenlandske mærker. Her i landet findes kun en enkelt fabrik, som fremstiller fotopapir og films. Flertallet af importører samt den danske fabrik deltager i en aftale om salget af fotovarer herhjemme, den såkaldte „fotoordning“. Hver især fastsætter disse virksomheder forbrugerpriser for deres forskellige mærker af fotovarer – priser, der i lang tid var bindende for de grossister og detailister, der forhandlede varerne, men nu er vejledende. Og fandt forhandlerne selv på at importere fotovarer, var de forpligtet til ikke at sælge disse varer billigere end til de priser, importørforeningens medlemmer havde fastsat for tilsvarende varer. Selv om prisbindingerne nu er offi-

Ved Fagenes Fest i Kolding fornylig optrådte denne kæmpedukke (en af arbejderne på FDBs chokolade-fabrik) som en morsom reklame for et af FDBs populære produkter.

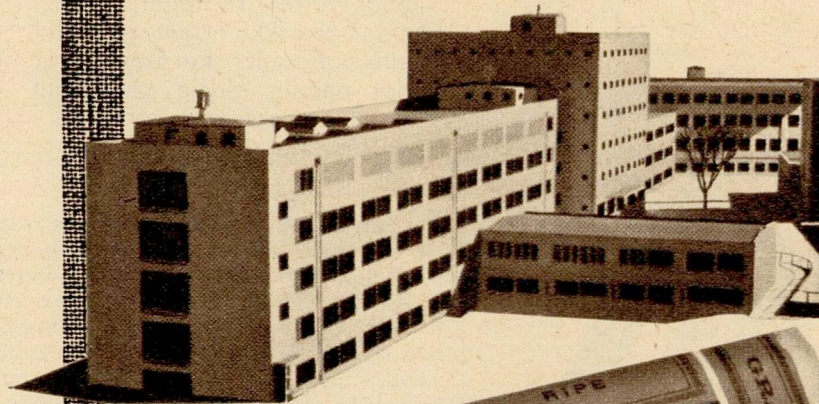
SMÅ LÆNKER

cielt ophævet, består mange af „fotoordningens“ regulerende bestemmelser stadig ...

Elektricitetsbranchen domineres af to organisationer – *Protektor*, der omfatter 80-90 pct. af landets elektroinstallatører, og en sammenslutning mellem næsten alle betydende fabrikanten og grossister i elektrisk installationsmateriel. Det konkurrencebegrænsende samarbejde mellem de to organisationer har tidligere fået pris-kontrolrådet til at gribe ind, og nu har de indgået en ny aftale, der rummer en opfordring til organisationernes medlemmer om gensidig begunstiggelse i de indbyrdes handelsforbindelser. Monopoltilsynet har meddelt, at man nøje vil følge udviklingen og eventuelt gribe ind ...

Isenkrambranchen er nylig kommet i Monopoltilsynets søgelys, fordi myndighederne mener, at den organiserede del af branchen udøver en væsentlig indflydelse på pris- og konkurrenceforholdene. Nogle eksempler på metoderne: På branchefor-enings-møder træffer isenkræmmerne ofte aftaler, der er bindende for det enkelte medlem. Den enige optræden i avance- og prisspørgsmål støttes af meddelelser i fag-bladet om boykot og opgivelse af navn på undersælgere. Ved interne advarsler, henstillinger og prøve-køb udøves en effektiv virksomhed med sigte på at undgå pris-konkurrence ...

Landets mest
moderne tobaksfabrik
har også et mærke
for Deres smag ...

FDBs egen tobaksfabrik kan let opfylde Deres ønske om god tobak. Lad derfor Brugsen være genvejen, hvis De søger et virkeligt kvalitetsmærke.

Har De f. eks. smagt den lyse Virginia-shag ROYAL OAK til 3,00 for 50 gram.

**og så får De endda
dividende i Brugsen**

HJERTECREPE

I BRUGSEN

KØB DERES GARN

Ny HJERTEGARN-STRIK-KEBOG den 15. august – fuld af dejlige modeller til baby, børn og voksne. Pris kr. 2,75

HJERTECREPE er værd at huske, når De vælger garn – også fordi det er mølsikret efter EULAN metoden, som sikrer garnet i hele dets levetid trods vask og kemisk rensning. BRUGSEN har andre gode HJERTEGARNER som: GOBELIN M - GOBELIN P GOBELIN O - PRINSESSE-GARN - SWEATERGARN og BABY-GARN.

BRUGSEN

HAR DE RIGTIGE GARNER

Fra fremmede pengemarkeder meldes i disse måneder om feberagtig spekulation på grund af usikkerheden om en række valutaers fremtidige værdi. Skal den vesttyske D-mark opskrives, eller skal pundet devalueres, og hvad med vores egen krone? Som nedenstående artikel fortæller, er den slags uro ikke noget nyt – det internationale kursbarometer har nemlig aldrig genfundet den ligevægt, der herskede i guldodens dage.

Vesttyske penge er en eftertragtet vare for tiden. En mængde spekulationer på det internationale pengemarked drejer sig om at sælge pengesummer i en næsten hvilken som helst valuta mod D-mark, hvis nuværende kursværdi over for andre valutaer anses for undervurderet. Som resultat heraf den stærke vækst i Vesttysklands valutaer, så stærk, at der efterhånden fremkaldes skævhed i de indbyrdes europæiske betalingsforhold til skade for samhandelen. U hensigtsmæssige valutakurser er ekstra uheldige netop nu, hvor landenes vareudveksling gerne skulle gå nye blomstringsperioder i møde gennem planerne om fællesmarked og frihandelsområde.

Men hvordan skal man finde frem til de valutakurser, der bringer de største fællesfordele?

Før første verdenskrig gik det let nok. De fleste lande havde dengang guldfo, d. v. s. valutakurserne dannede sig simpelthen i overensstemmelse med, hvad de forskellige valutaer repræsenterede i guld-mængde.

Guldodens system af stabile valutakurser blev første gang slået i stykker med verdenskrigens udbrud i 1914. Guldfo den blev omgående suspenderet i de fleste lande, således også herhjemme. Nu svingede kurserne frit i takt med udbud og efterspørgsel efter valuta. For Danmark kom krigen hurtigt til at betyde stærkt øgede valuta indtægter, og allerede i 1916 var kronen igen oppe på sin gamle guld værdi, senere endog over. Aldrig senere har kronen været så meget værd i forhold til guld og dollars som i 1918. Efter den første verdenskrigs afslutning rutsjede kronen igen ned på ca. halvdelen af sin tidligere guldkurser, fordi vi efter-spurgte en mængde valuta til genopbygning af tømte lagre og udslidte anlæg.

En livlig debat om at hæve kronen til sin gamle værdi – „den ærlige krone“ – endte med, at man traf beslutning om en langsomt glidende opskrivning gennem etapevis sænkninger af dollarkursen, en beslutning, som de udenlandske spekulanter ikke var længe om at udnytte: I massevis opkøbte de kronetilgodehavender

for at høste gevinster på sænkningerne af dollarkursen, og denne spekulationskabte valutatilgang var medvirkende til, at guldfo den kunne genindføres i 1927. I nationalbankens kælder lå masser af guldbarrer parat til indløsning med sedler, men hvor længe ville det vare? Svaret blev: godt seks år.

MARK-KATASTROFEN

Blandt de omvæltende begivenheder, der i disse år skete på det internationale valutamarked og til sidst gjorde det af med guldfo den igen, var bl. a. den berygtede, galopperende inflation i Tyskland, der i løbet af kort tid forvandlede marken til værdiløst papir. Årsagen hertil var først og fremmest, at Tyskland var blevet dømt til at betale en svimlende krigsskadeserstatning i guld og fremmed valuta – et krav, der medførte, at fremmed valuta i Tyskland blev budt op i uhyrlige højder. Da marken stabiliseredes efter dette mareridt, skulle der en billion af de gamle mark til for hver af de nye.

I de følgende år arbejdede Tyskland sig

LONDON CLOSING EXCHANGE			
	September 11	September 5	September
United States \$...	2-78-2-82	2-78½-2-78½	2-78½
Canadian \$	1167-18-1184-82	1167½-1167½	1170
French Fr.	12-15½-12-35½	12-15½-12-16½	12-16½
Swiss Fr.	138-95	139-60	139-65
Belgian Fr.	141-05	141-05	141-05
Dutch Gld.	10-55-10-72	10-62½-10-62½	10-62½
W. Ger. D-Mk.	11-67½-11-84½	11-67½-11-67½	11-67½
Portuguese Esc.	79-90-81-10	80-00-80-15	80-00
Italian Lire	1736½-1762½	1742-1743	1744
Swedish Kr.	14-31½-14-59½	14-44½-14-44½	14-44½
Spanish Ptas.	19-19½-19-48½	19-32½-19-33½	19-33½
Yugoslav D.	20-65-20-15	19-95-19-95½	19-95½

økonomisk opad og opfyldte sine erstatningsforpligtelser ved at låne store penge i USA. Den første krise indtrådte derfor, da de amerikanske kapitalister fra 1928 fik brug for deres penge i deres eget hjemland, hvor markedet lokkede med store spekulationsgevinster. Tyskerne red midlertidigt stormen af ved at ombytte de amerikanske lån med bl. a. engelske, men efter det berømte børskrak i Wall Street i 1929 og nazipartiets første store valgsejr i 1930 fik alle udlændinge travlt med at opsigte de kreditter, de havde stillet til Tysklands rådighed. Den tyske rigsbanks reserver af guld og valuta kunne ikke stå for presset, og så var det Englands tur til at blive ramt af krisen. Alle vidste nemlig, at England havde store summer anbragt i Tyskland – heraf fulgte en omsiggribende mistillid til pundet, som i hvert fald dengang var verdens førende valuta. Franske, hollandske, belgiske og schweiziske kapitalister med store sterlingtilgodehavender i London krævede deres penge ombyttet med guld og fremmed valuta; Bank of England brød sammen, og i september 1931 gik England fra guldet. Herhjemme stod vi overfor valget mellem at fastholde kronens guld værdi og dermed lade sterlingkursen falde til skade for landbruget

eksportindtægter, eller at følge pundet. Vi kunne kun vælge det sidste. Kredsløbet var sluttet.

HVAD BETYDER DEVALUERING

Siden har Danmark ikke haft guldfoed. Valutakurserne blev fra nu af lagt fast på basis af politiske beslutninger, ledsaget af valutakontrol og restriktioner. Fra Kanslergade-forliget i 1933, da kronen blev devalueret 18 pct. i forhold til sterling, og indtil den anden verdenskrigs udbrud fulgte vi bestandig pundet, og efter krigen har vi igen bundet os til pundet, således i 1949, da vi fulgte sterling i nedskrivningen overfor dollar. Igen i dag præges debatten i mange lande af det uopslidelige emne: devaluering. I Frankrig er franc'en gennem et indviklet system af bestemmelser om turistvaluta, importafgifter og eksportstøtte nylig i realiteten blevet devalueret med 20 pct. Også Finland har netop devalueret sin mønt og indført prisstop. I England opstår fra tid til anden rygter om sterlingdevaluering trods den engelske regerings pure demen-

igennem hjemmeproducerede varer. Hele pris- og omkostningsniveauet kan herved komme i så stærk bevægelse opad, at devalueringens fordele forsvinder.

SORTEPER

Og mens arbejderne, funktionærerne, tjenestemændene m. m. i hvert fald delvis får dækning for devalueringens forhøjelse af leveomkostningerne, samtidig med at landmændene og andre eksporterhverv får øgede indtægter, bliver der en gruppe tilbage, der under alle omstændigheder må betale, nemlig de mennesker, der lever af faste renteindtægter og pensioner og har sat opsparede penge i banker, sparekasser og obligationer. Som så ofte før bliver disse såkaldte passive kapitalister sorteper.

Udadtil rummer devalueringer den ulempe, at andre lande kan blive irriterede over den konkurrencefordel, devalueringens landet skaffer sin eksport, og besvarer devalueringen med at skærpe handelsrestriktionerne over for denne eksport. I Danmark må vi være sikre på, at en

valutakurserne mister balancen

København		Ritshankens	
Løbenhavs		Avisaturs	
Londons		København	
Frankfurt		København	
Amsterdam		København	
Paris		København	
Zürich		København	
Stockholm		København	
Oslo		København	
Helsinki		København	
Tallinn		København	
Riga		København	
Vilnius		København	
Kaunas		København	
Lithuania		København	
Latvia		København	
Estonia		København	
Finland		København	
Sweden		København	
Norway		København	
Denmark		København	
Germany		København	
France		København	
Italy		København	
Spain		København	
Portugal		København	
Greece		København	
Turkey		København	
Russia		København	
USSR		København	
China		København	
Japan		København	
USA		København	
Canada		København	
Australia		København	
New Zealand		København	
South Africa		København	
India		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	
Philippines		København	
Indonesia		København	
Thailand		København	
Burma		København	
Ceylon		København	
Sri Lanka		København	
Malaya		København	
Singapore		København	

gennem imfjorden

med Hans Kirk

DET er en solid og velholdt Esbjergkutter, om sommeren fisker den rødspætter på Doggerbankerne, og om vinteren driver den laksefiskeri med kroge og liner i Østersøen. Nu er det ved den tid, hvor der skiftes fra sommer- til vinterfiskeri. Den har været på bedding, er kølhalet og friskmalet, og motoren tikker velopløst, mens kutteren lægger sit brede bryst til den friske sø, som møder os i Grådyb. Kutteren er i godt humør, glad for at mærke havet igen, skønt det ellers nok kan være hvasse oplevelser, der venter en lille kutter i Østersøens hårde vinter.

Vi sidder nede i kahytten ved et godt, stærkt krus kaffe – man skal ikke fylde

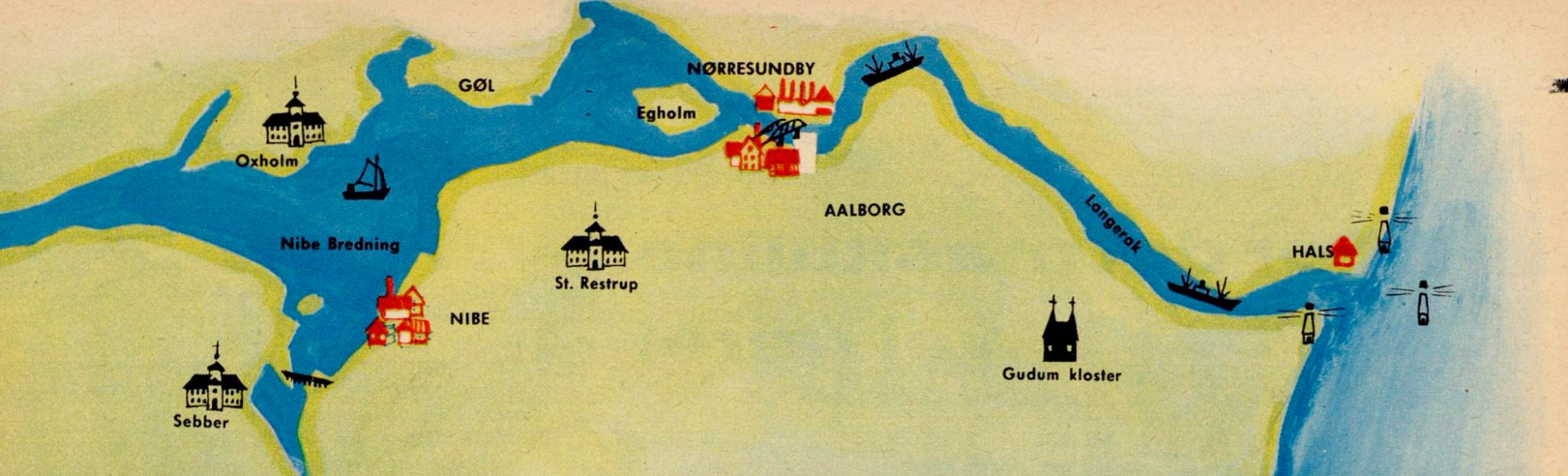
kruset mere end halvt op, for når kutteren tager en overhaling, risikerer man, at kruset spytter indholdet i ansigtet på én. Bedstemanden er i styrehuset, om lidt vil han blive afløst af skipperen.

„Er det ikke risikabelt at gå op langs Vestkysten i så hårdt vejr?“ spørger jeg, men skipperen ryster på hovedet med et lille smil.

„Det er et godt søskib,“ siger han, „og

vi kender farvandet. Det eneste risikable er at gå ind gennem Thyborøn-kanalen, hvis der er hård pålandsvind. Det er der mange, som ikke bryder sig om. For det kan hælde, at den voldsomme strøm tager skuden og sætter den ud af kurs, og man risikerer at blive slynget ind på revlen eller mod høfderne og hugget til pindebrænde. Men jeg skulle nu tage meget fejl, om vinden ikke lægger sig inden gry.

Da vi når ud forbi Blåvand, er det bragende mørkt, og de skummende søer lyser hvidt i natten. Vi er i passende afstand fra den farlige kyst, og jeg trøster mig med skipperens ord, at så længe en god kutter har vand under kølen, er der ikke den storm, som den ikke kan ride af.

Kystens fyr blinker i natten og rammer de hvide brådsøer, og af og til viser månen sig mellem forrevne skyer. Gennem radioen snakker vi med andre kuttere, og der er ingen ængstelse for den smule sø i de brede jyske stemmer. Alt står vel til.

Det gør det vel sagtens, men undertiden er det ganske vist, som om køjen står på hovedet. Man hører brådsøerne bryde ind over stavnene, det er forbundet med livsfare for en landkrabbe at færdes på det våde og gyngende dæk. Lønningen er ganske lav, og en sø eller en rulning af båden kan nemt sende en mand udenbords. „Sortladne hav“, skrev Johannes Ewald i „Kong Christian“, og der er filologer, som er tilbøjelige til at mene, at det i virkeligheden var en trykfejl for „storladne hav“. De skrivebordslærde kender vel ikke altfor meget til Ewald og endnu mindre til havet en nat i hård kuling. Havet er netop sortladent. Enhver kan høre, at der rummes både storhed og gru i dette mørkt malende ord.

Skipperen har ret, det er blevet roligt vejr, da vi ved dag gry er nået til Thyborøn. Motoren dunker, mens vi glider ind gennem kanalen ved tidligt gry. Der er kun en smule skumbrus over revlerne, og vi kommer godt i havn. Vi må holde et mindre hvil her, til det lysner, for Sælhundeløbet i Nisum Bredning er et snævert farvand, og man sætter let skuden på grund, hvis man ikke kan se kostene, der markerer det smalle sejløb.

Den tid er længst forbi, da Thyborøn var en klat fattige huse, og den smalle klitbræmme mellem Harboør og Thyborøn det ødeste i verden. Gik man her som dreng, susede måger og terner som styrtflyvere ned i hovedet på én, hvis man uforvarende kom for nær deres unger, der lignede små ladede garnnøgler i sandet.

Men som et levn fra den fattige tid, ligger endnu de små gårde på Rønland, man skimter dem lige i morgenlyset fra fjorden. Folkene kunne ikke eksistere på de små kartoffelagre, og de par magre køer og får, som de våde strandenge kunne give græsning, gav ikke stor indtægt. De Rønland-folk måtte bruge fjord og hav for at bjærge føden, og det var småt nok endda. Da jeg var dreng, syntes jeg, at de slægtninge jeg havde her på Rønland, var anderledes end andre mennesker. De var små og senede, med skrå

øjne og høje kindben, som af en slavisk race. De var skarpt begavede med en egen bidsk humor midt i deres religiøse fromhed og iøvrigt de hæderligste folk på jorden. Mon de var rester af en urbefolkning, som efterhånden var trængt ud til den yderste, fattige kyst?

Men nu ligger den store fiskerby Thyborøn der med auktionshaller og isværk og havnemoler og nye, små huse og hygger sig i sin velstand. Den er ikke kommet af sig selv, men har krævet hårdt arbejde; havfiskeri er ikke legeværk.

Det er en klar efterårsdag med højt og blankt solskin. Kirkerne ligger højt på de vældige højdedrag, milevidt kan de ses i den klare sol. Vi er kommet sikkert gennem Sælhundeløbet, og nu er der ikke fare for at løbe på grund. Herude i bredningen ligger en lille limfjordskutter og trækker rødspætter. De to fiskere om bord slider i det med våddet og har knap tid til at hilse, da vi dunker forbi. Så er vi ved Oddesundsbroen, hvor vi må vente, til et tog er kommet over fra det lave, flade Thyholm. Endelig hæver broen sig, og vi glider forbi Jegindø, gennem Kås Bredning og ind i Sallingsund. Mod øst har vi Sallings kullede bakker, den rige halvø virker ved denne kyst mørk og barsk, mens Mors mod vest smiler venligt med lunde og grønne bakker. Vi glider langsomt forbi Glyngøre, og jeg overlader forsigtigt rattet til skipperen, for færgen fra Nykøbing er på vej over, og jeg er ikke dristig ved at krydse dens kurs. Og i glitrende novembersolskin sejler vi ud i Limfjordens indhav Livø Bredning, forbi den sagnomspundne ø Fuur, hvor man endnu for små hundrede år siden sang og dansede middelalderens folkeviser og ellers levede et fromt og stille liv uden at blande sig i de andre Limfjordsstammers sager.

Det er, som om denne bredning midt i fjorden samler hele den lange vandvej i sig. Store havmåger skrider over os, her lufter friskt og koldt, og søen slår mod stævnen. Vor stærkt byggede kutter vugger på det lille hav, mens motoren spinder hyggeligt. Så rejser broen over Aggersund sin spinkle bue mod den bleggrå himmel. Her ved Aggersborg var det, de Vendelbo-bønder angreb Knud den Hellige og brændte hans kongsgård og forfulgte ham, til han fandt sin død foran alteret i kirken i Odense. Han blev kanoniseret som

helgen, og der skete behørig mirakler ved hans grav, men det er nok et spørgsmål, om hans ry for fromhed ikke mere skyldes hans omhu for de jyske bispers økonomi end mere personlige religiøse dyder.

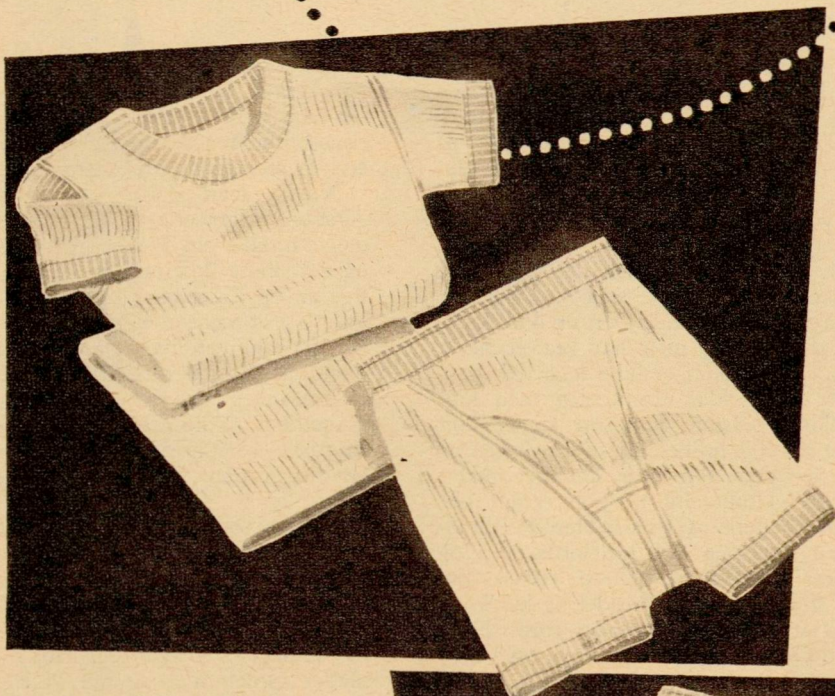
Nu har man på bakken nord for Aggersborg udgravet en vikingekaserne, der meget minder om Trelleborg ved Slagelse, og det skulle ikke undre, om det mærkelige anlæg Ridebanen ved Lyby i Salling viser sig at være et lignende militært anlæg fra vikingetiden. Men under alle omstændigheder må disse rationelt byggede kaserneanlæg nok ændre vort syn på vikingetiden. Vikingetogene var ikke romantiske foretagender, hvor konger og høvdinger blev grebet af udlængsel og drog i ledning for at vinde guld og ære, men nøje forberedte militære foretagender, hvor det drejede sig om livsrum og baser.

Klart er det, at vikingeborgen og senere kongsgården her ved Aggersund har haft sin strategiske betydning. Herfra beherskedes Limfjorden og det vigtige overfartssted nordfra til Himmerland. Da jeg var dreng, vadede vi fra Aggersborg ud til holmene eller stagede ved højvande derud i en fladbundet pram. Herude gik køer og kvier og store flokke af gæs. Nu er holmene ved at forsvinde, og på samme måde går det med de frodige strandenge. Vandet sætter ind, den stærke strøm fra Vesterhavet tager landet, selv herinde midt i Jylland æder havet af kysterne.

Nu smalner fjorden ind til et sund med enge og træer og veldyrkede marker, men inden længe er vi i Draget, det vanskelige farvand i Nibe Bredning. Vi må liste os forsigtigt forbi Øland og Gjøl, hvis små huse ligger fredeligt i eftermiddagssolen. Nu er Gjølboerne stabile folk, men i gamle dage havde de ikke noget godt ord på sig. De havde ry for aldrig at vaske sig, og sagnet fortæller, at da Vorherre havde skabt verden, opdagede Sct. Peter nogle små svinepærer, som var glemt, og af dem blev så gjølboerne lavet. Og da en dommer engang i retten spurgte en gjølbo, om han var kristen, svarede manden ydmygt: „Næj, a er ikkun en gjølbo.“

Foran os folder røgen fra Alborgs og Nørresundbys cementfabrikker sig ud som en vældig vifte, og snart skimter man Skovbakken og Budolfis tårn. Vi dunker forbi tvillingebyerne og er ude i Langerak,

For det maskuline velvære!

Der er fuld garanti på elastikken i alle STAFET benklæderne, således at den gratis erstattes, hvis den slides op før stoffet.

STAFET

— det bløde og elastiske Rib-undertøj, der slutter perfekt til kroppen:

3-T34 1/4, trøje med kvartærmer **9.45**

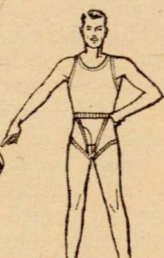
3-B33 1/4, korte benklæder med amerikansk gylp **8.45**

3 B-22 lange benklæder med amerikansk gylp **13.85**

(priserne er for str. 40)

Stafet

— og så får De endda dividende i **BRUGSEN**

der mest minder om en bred og rolig flodmunding. Skibe står ud og ind med kul eller cement. Her gik også i gamle dage en af den nordiske handels hovedveje. Der var engang, da Limfjorden regnedes for Nordeuropas rigeste fiskevand. Det var mens Thyborøn var lukket. I den østlige del af fjorden stod sildestimerne ind, så man undertiden kunne øse dem op i bådene med hænderne. Det gav vældige indtægter til Ålborgs og Nibes købmænd. I den vestlige del af fjorden, i brakvandet på den anden side af Aggersund, var der overflod af ferskvandsfisk. Brasen, gedder på indtil fyrretyve pund, ørreder på et lispunds vægt og den fede, lækre helt, som er en ørredart af sjælden velsmag, den blev indtil en halv meter lang og vandrede i stimer i alle den vestlige Limfjords vige og fjorde. Der var Sallingbo-stangål, som regnedes for god og fin i smagen, der var gårdålen, som var den største og fedeste, og der var vesålen, der var grågul. Det var ikke så mærkeligt, at der lå en krans af rige klostre omkring Limfjorden: Gudum kloster, Stubberkloster, Grinderslev kloster, Vitskøl, Sebbe kloster, Hundslund kloster, Øe kloster, Dueholm kloster, Vestervig. Alle klostrene havde privilegerede fiskerettigheder i fjorden, og munkene fastede sig tykke og fede i laks og ål og helt.

Nu må en fiskekutter langt væk fra de danske kyster for at hente sin fangst, og vi dunker ud forbi Hals. Lysene i kystens gårde er blevet tændt. Landet ligger svøbt i mørke, men der er lys i kostaldene, for nu går aftenmalkningen for sig. Kattegat er usædvanlig stille, det er køligt og stjerneklart, og af og til funkler et stjernesud. Jeg står i styrehuset med bedstemanden og spørger ham, om han synes om at ligge i Østersøen de lange vintermåneder.

„Vi bliver jo nødt til at hente føden, hvor den er at finde,“ siger han med et lille smil. „Men ellers er Østersøen jo noget kold om vinteren. Når alting fryser til is, er det ikke den rene spøg. Man tænker undertiden på, at de har det bedre, som kan gå derinde på landjorden i en lun kostald. Men er man blevet fisker, må man tage det sure med det søde. Og jeg foretrækker alligevel Østersøen for Doggerbanken, for dér får man da ikke fnat.“

Jeg spørger ham, hvordan man kan få fnat på Doggerbanken, og får at vide, at doggerfnat er en hudsygdom, en slags eksem, som mange fiskere plages af. Det skyldes nok en overfølsomhed overfor visse alger i vandet, men det er i hvert fald en kendsgerning, at en mand kan få det grimme og plagagtige udslet bare ved at hale i en line, der har været i søen.

Så kravler jeg til køjs. Tidligt om morgenen skal vi passere Kronborg, og i morgengryet går vi ind i kanalen på Christianshavn, hvor kutteren skal have agn. Og her går jeg i land, mens den tapre lille skude stævner videre østpå. — Og god fangst!

MILLIONERNE RULLER - men ikke en øre at se!

OPKRÆVNINGER kan ingen lide. Men det skal indrømmes, at det er gjort let for os at slippe af med pengene. „Kan indbetales på postgirokonto“, står der ofte, og når man har afleveret det kendte gule indbetalingskort og pengene, så tænker man i reglen ikke mere over det. Er noget mere selvfølgelig, end at forsikringselskabet, brugsforeningen eller hvem adressaten nu kan være, virkelig også får de indbetalte penge?

Vist når pengene frem. Men det er ikke helt ligetil. Postvæsenet får på en enkelt dag op mod et par hundrede tusinde indbetalinger, som alle flyder ned i den store kasse, men til syvende og sidst finder pengene frem til den rette modtager. Knudepunktet i denne stadige strøm er postgirokontoret i København. Giro er italiensk for „penge-øls omsætning“, og man ser heller ikke på postgirokontoret en øre af de godt 80 milliarder kroner, der er dets årlige omsætning. Cirka 25 millioner kroner skifter daglig ejer via giroen, — man regner med store tal på postgirokontoret.

Størstedelen af beløbet skyldes omsætning mellem giroens kontohavere, men det store antal af ekspeditioner udgøres af de indbetalingskort, som vi allesammen kender: Radiolicens, telefonregninger, forsikringspræmier, afdrag af forskellig slags, huslejeindbetalinger, terminsydelser . . .

Store postbiler duver ind i giroens gård i den tidlige morgen. Tunge postsække bliver under omhyggelig opsigt bragt ned i kælderen, hvor indholdet tømmes ud på store borde. Der er ingen penge — men masser af indbetalingskort i sækkene.

Dagens „høst“ noteres på tavler overalt i det store hus: Der er indkommet 176.000 indbetalingskort og 32.000 girokort (for betaling mellem kontohaverne indbyrdes). Alt i alt er der den dag, *Samvirke* af-

lægger sit besøg, godt 250.000 ekspeditioner at klare. Det er ganske normalt. Man har — specielt ved kvartalsskifter — dage med over 400.000 ekspeditioner.

Det første, postgirokontorets store stab af unge damer går i gang med, er at sortere de mange kort i nummerorden. Tre sorteringer skal de igen, før bunkerne er helt i orden — og så begynder bogføringen, der er det egentlige arbejde.

Husets fire bogholderier er delt op i 43 sektioner med otte damer i hver. En sådan sektion har et par tusinde konti at holde rede på, og hver eneste øres ind- eller udgang på disse bliver omhyggeligt registreret. Hver gang der har været bevægelse på kontoen, får kontohaveren et brev med kontopåregørelse samt bilag (den venstre kupon på indbetalingskortet), som fortæller, at nu har Hansen betalt sin termin, Olsen sin radiolicens, Jensen det sidste afdrag på lænestolene — eller hvad det nu kan være.

Det lyder enkelt; men når man besøger postgirokontoret i de travle formiddagstimer, kan man alligevel blive temmelig forvirret. I det ene øjeblik står man midt i en klynge på et par snese søde unge piger — og i næste øjeblik spredes de til alle sider med genstanden for al deres opmærksomhed og interesse: en bunke blanketter og lange strimler regnemaskinepapir, i hænderne. Her er en løben og summen, så den uindviede kun vanskeligt kan skaffe sig et overblik over forretningsgangen. Men her bliver ikke taget mange overflødige skridt, og der ligger en nøje gennemtænkt plan bag hver eneste af de unge damers færden.

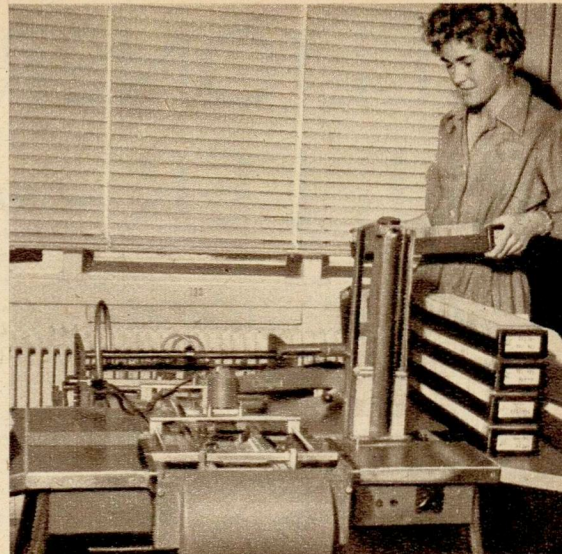
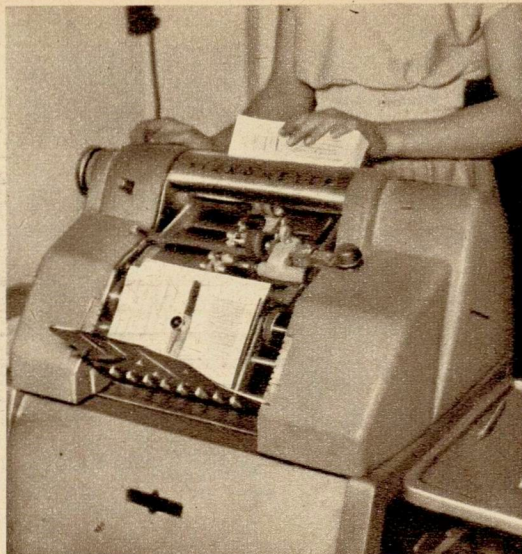
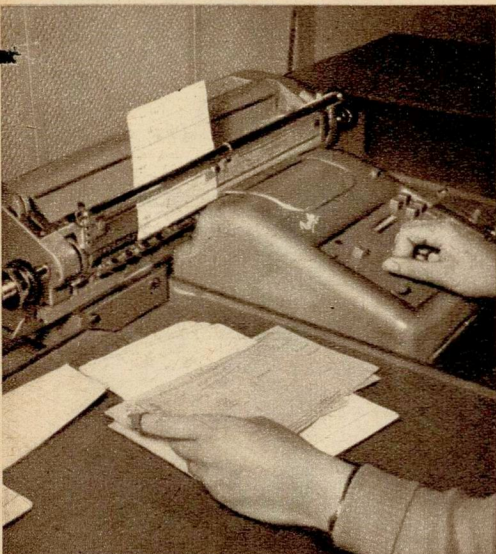
Næsten 800 mennesker er beskæftiget i postgiroen. — Vi antager en halv snes nye unge damer hver eneste måned, fortæller inspektør *Siruve*. I de første seks uger er den ny-

På en almindelig dag kommer 176.000 indbetalingskort ind til postgirokontoret, og de skal lægges i nummerorden. Godt 300 par rappe hænder klarer den vældige sortering i en fart. (Bill. øverst). Når sorteringen er overstået, er resten af dagens arbejde bogføring — i en målestok, som det næppe kendes noget andet sted i landet (bill. herover). 800 mennesker er beskæftiget i postgirokontoret.

„Syge kort“ er i postgirokontorets sprog kort, der f. eks. ikke oplyser noget om, hvem der skal have beløbet, som er indbetalt. I en særlig opslagsafdeling tager man sig af sådanne kort, og på stativene foran sig har den unge dame (tilhøjre) et helt ajourført postgirokartotek, hvor alle navne- og adresseændringer er taget i betragtning.

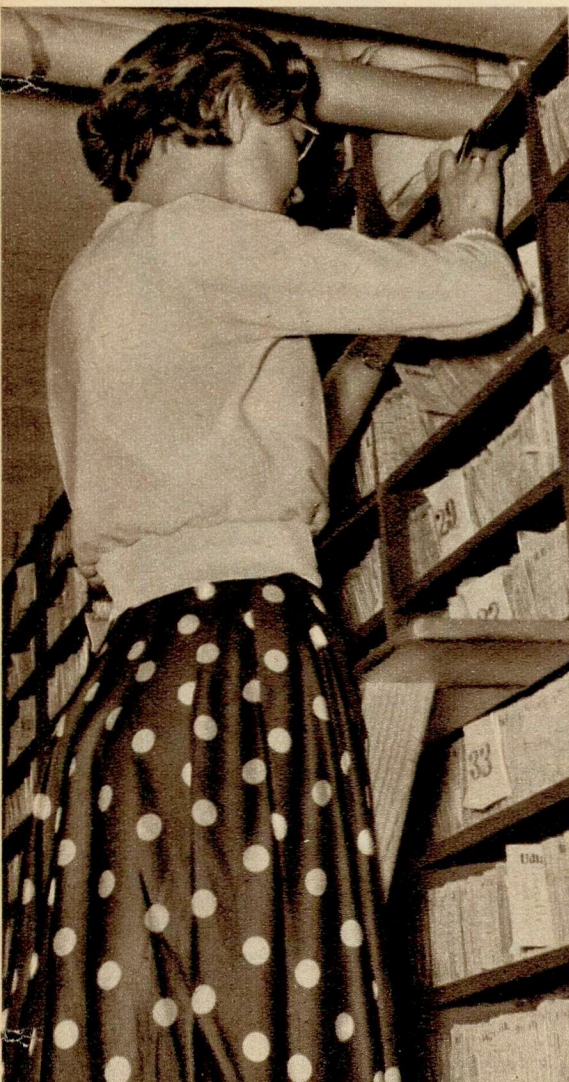

Med de nyeste mekaniske hjælpemidler går arbejdet let. Her ses (yderst t. v.) en automatisk bogføringsmaskine, så følger i midten en amerikansk blankettæller og til højre et svensk adresseringsanlæg, som af sig selv skriver kuverter til de cirka 30.000 kontohavere, der denne dag skal have brev.

ansatte anbragt i institutionens egen skole, hvor man dels lærer at betjene alle de mange forskellige slags kontormaskiner, dels får skolekundskaerne i de almindelige regningsarter pudset op. Når man er ansat i postgiroen, skal man naturligvis kunne operere med millionbeløb.

Og her er rigtignok maskiner at betjene!

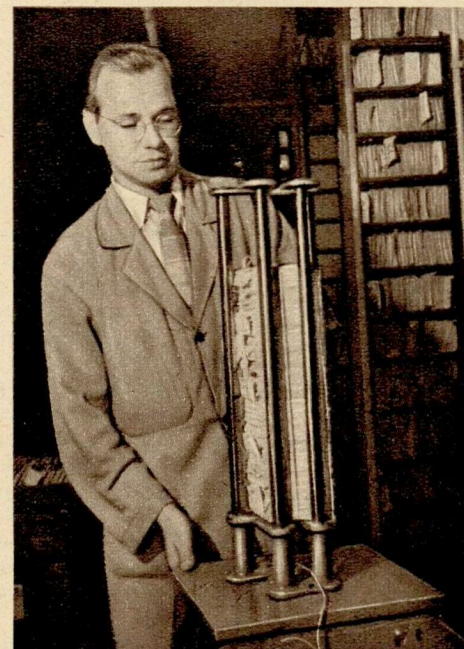
Naturligvis råder postgiroen over de mest moderne, automatiske bogføringsmaskiner. Man har endvidere netop anskaffet en helt ny blankettælle-maskine, af den slags, amerikanerne tæller pengesedler med, og herved er 25 damer blevet sparet for et meget ensformigt arbejde. Og en institution, der som denne skal sende ca. 30.000 breve ud dagligt til kontohaverne, har naturligvis et specielt adresseringsproblem. Det er nu løst med en svensk maskine, som ved hjælp af en fotocelle-anordning selv finder frem til, hvilke adresser, der netop den dag skal skrives på de 30.000 kuverter. At disse kuverter også bliver lukket på maskine – med en fart af 12.000 i timen – siger næsten sig selv.

Automatisering er ikke et nyt problem for postgirokontoret, hvor man allerede i mange år har arbejdet på at afløse det ensformige arbejde med mekanik. Man tænker også på, om overgang til de moderne hulkortsystemer for visse slags indbetalinger vil kunne spare arbejde. Hvis dette vedtages, vil forsikringsselskaber, amtsstuer, telefonvæsen og lign. om et par år begynde at sende deres opkrævninger ud i form af pertentligt perforerede hulkort, som vi skal indløse hos postvæsenet.

„Postkvitteringen er gyldig kvittering“, står der i mange tilfælde på den del af indbetalingskortet, som afsenderen får lov at beholde. Adressaten må altså være temmelig sikker på, at når pengene først er indbetalt til postvæsenet, så får han dem også. Det kan man også trygt gå ud fra! Selvfølgelig sker der fejl på postgirokontoret, men kun een for hver ca. 33.000 ekspeditioner. Og giroens personale opdager dem i reglen selv. Ofte skyldes fejlene forresten, at der er skrevet forkert på kortene – eller at afsenderen har glemt at skrive, hvem der skal have pengene.

Postgirokontoret har en afdeling, der tager sig af „syge kort“, og en fejlfindingsafdeling. Men der kan naturligvis komme klager med hold i. Så skal man finde de originale indbetalingskort frem;

◀ Hvis der er tvivl om indbetalingen af f. eks. et kontingent, så er arkivets damer eksperter i at finde de originale indbetalingskort frem.

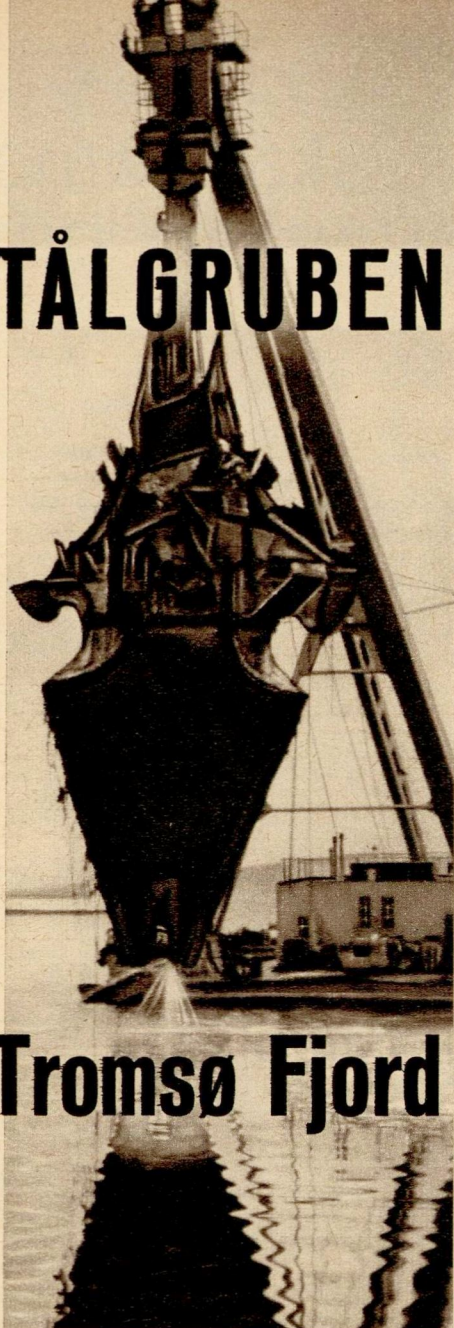

For at få plads til alle de gamle kort, må de presses sammen til „rugbrød“.

dem skal postgirokontoret gemme i „år og dag“, hvilket vil sige godt tretten måneder, og det har man et særligt arkiv til. Her står på 11 kilometer hylder snese af millioner gamle indbetalingskort, hvoriblandt øvede damer på et øjeblik kan finde netop det, der er rejst tvivl om.

Man vil forstå, at postgiroen er en stor og snild indretning, og det er ikke mærkeligt, at antallet af kontohavere vokser for hvert år og nu er oppe på 105.000. Alle slags institutioner, forretningsfolk og også mange private har postgirokonto. – Men forbavsende nok har kun omkring 1500 landmænd en konto hos os, fortæller postgirokontorets direktør, G. Hjort, – og det skønt et moderne landbrug jo har mange økonomiske mellemværender med leverandører, aftagere og pengeinstitutter, og derfor nok kan drage nytte af giroens letelse i både pengeforsendelse og regnskabsføring.

STÅLGRUBEN

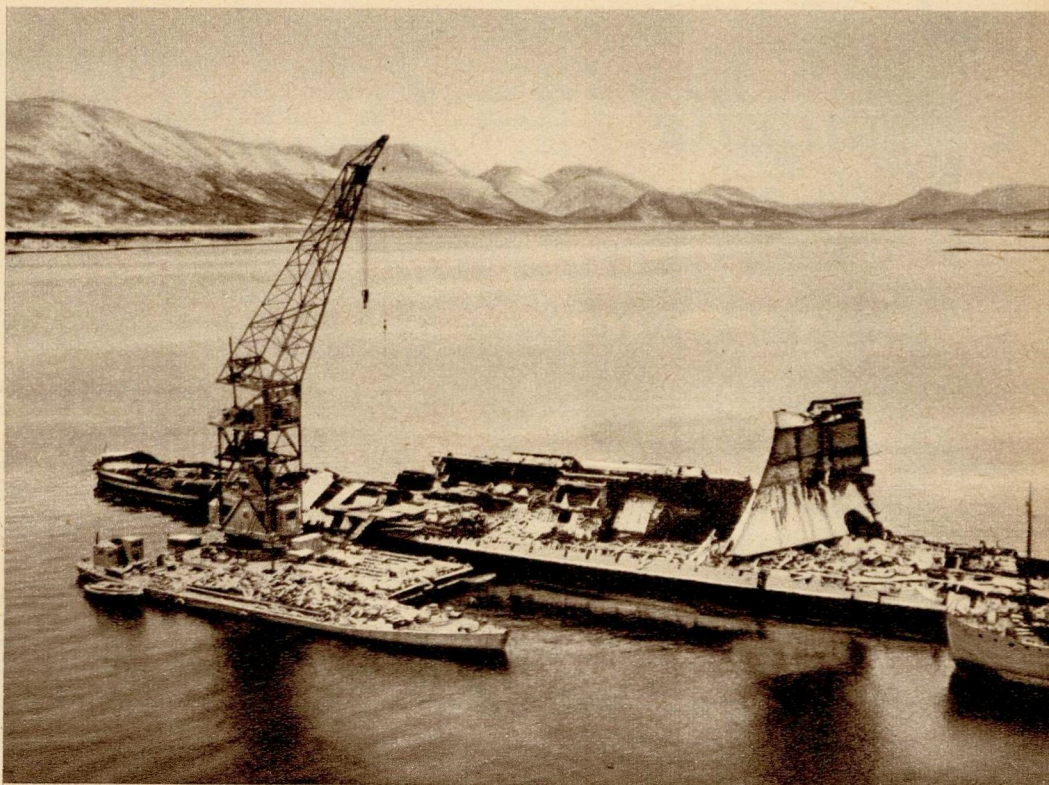

i Tromsø Fjord

På det store billede ses arbejdspladsen i Tromsø fjord. Den vældige kran løfter stålpladerne ud af vraket. På billedet herover ses en bid på 187 tons, der er hentet op fra Tirpitz på bunden af Tromsø fjord.

SIDEN 1947 har Norge haft en stålgrube, hvor man hvert af de sidste år har brudt omkring 5000 tons forædlet stål og jern. Gruben ligger på bunden af Tromsø fjord i Nordnorge. Det er vraket af det „usårlige“ slagskib *Tirpitz* – der kun eksisterede som krigsskib i 5 år, og aldrig deltog i noget søslag.

Skibet løb af stabelen i Wilhelmsøen i 1939 – kun få måneder før den 2. verdenskrigs udbrud – mens Hitler forklarede tilskuerne, at Tyskland med et sådant fartøj havde ydet et afgørende bidrag til sikring af en varig fred. Tirpitz havde en besætning på 2500 mand, det målte 247 meter i længden, 40 meter i bredden og dets bevæbning overgik alt, hvad man hidtil havde set. Den omfattede bl. a. otte 38 centimeters kanoner, altså skyts, hvis

projektiler var over $\frac{1}{3}$ meter i tværsnit. Alene løbet på en sådan kanon vejede 100 tons. Desuden var Tirpitz udstyret med tolv 15 cm-kanoner, 48 luftværnskanoner og et utal af mindre kanoner og maskingeværer. 34 centimeter tykke panserplader beskyttede skibets sider, og dækket var beklædt med 12 centimeters panser.

Det „usårlige“ krigsskib blev i 1941 sendt til Nordnorge, men til søs viste det sig kun et par gange, og da det ustandselig flyttedes rundt i de snævre norske fjorde, var det en meget vanskelig opgave for modstanderne at komme det til livs. Et angreb gennemført af norske frihedskæmpere endte resultatløst, og en aktion, som foretoges af britiske dværg-undervandsbåde, førte ikke til noget afgørende resultat, skønt en af u-bådene fik anbragt en tidsindstillet bombe. Tirpitz var blot ukampdygtig en tid.

Så forsøgte englænderne med flyverbomber, og efter nogle resultatløse togter ramtes Tirpitz af en af de såkaldte jordskælvsbomber, som slog et vældigt hul i fordækket. Tyskerne flyttede den beskadigede kæmpe til Tromsø fjord og opankrede den på kun 18 meters vanddybde med den bagtanke, at skibet så ikke ville kænre, selv om det blev ramt på ny. Samtidig samledes en formelig hær på øerne rundt om for at beskytte Tirpitz med luftskyts. Den 12. november 1944 brød engelske bombe-eskadriller alligevel igennem, og en af kæmpebomberne „blæste“ vandet bort fra fartøjets ene side, så det dermed bragtes til at kænre.

Tirpitz' flade bund ragede højt op over vandet, men tyskerne gjorde ikke andet ved vraket end at skære propellerne af og

skære et stort hul i bunden, så de ad den vej kunne bjerge et stort proviantlager og ligene af de fleste omkomne.

I 1947 købte en nordmand det sunkne skib som gammelt jern, men tjente det første par år langt mere ved at vise vraket frem end ved ophugningen.

Tusinder af turister flokkedes sommeren igennem på den flade skibsbund, efter at de mange miner på skroget var fjernet.

Selve ophugningen kunne nordmanden derimod vanskeligt klare, og først da han i 1950 gik i kompagni med et firma fra Hamburg, kom der gang i arbejdet. En kran med en løfteevne på 200 tons blev bragt til stedet, der blev anskaffet undervands-autogenskæranlæg, og på land opførtes en hel fabrik til at forsyne disse skærebrendere med „luft“.

Det var først og fremmest panserpladerne, man var ude efter. De lod sig ikke sprænge løs, dynamitten havde ingen virkning, men måtte skæres op stump for stump. Kunder til panserstålet var der nok af Europa over. Det meste købtes af Svejt, Sverige og Spanien, men i den sidste tid er en del dog også afsat til Tyskland, som således har fået nogle stumper af det stolte skib tilbage.

Det alvorligste uheld under arbejdet indtraf, da et ukendt lager med 50 tons granater sprang i luften. En vældig „atompaddehat“ rejste sig over vraket, Tromsø by rystede, og panserstumper regnede ned over byen.

Meget af vraket rager stadig op over vandoverfladen, men der er ikke længere nogen turistattraktion i Tirpitz. Det er kun en „stålgrube“, der giver arbejde og bringer nyttige materialer og valuta til Norge.

EN LILLE NY

EN MOR kom hjem fra klinikken en regnfuld sommerdag med sin førstefødte, som tillige var for tidligt født. Moderen var lidt ængstelig og havde pakket dynen godt ned omkring den lille, der havde fået mad og var blevet skiftet. Nu skulle barnet sove, mente moderen. Men barnet skreg i vil- den sky, sparkede med benene og fægtede vildt med armene under dynen, helt rød i hovedet af raseri. Moderen blev forskrækket og ville tage dynen af barnet for at se, hvad der dog kunne være i vejen, men straks da hun løftede på dynen, lagde barnet armene op over dynen og lagde sig øjeblikkelig til at sove med et veltilfreds udtryk i

ansigtet. Det er forunderligt, at selv så lille et barn har så stærk en vilje. Men det varer ikke længe, før moderen kender sit barn og får „fornem- melse“ for, hvad der er barnets ønsker, og hvad det trænger til.

Når det lille nyfødte barn ikke netop får mad eller bliver puslet, sover det uden tilsyne- ladende at lægge mærke til den verden, det er blevet sat ind i. Barnet kan ikke styre øjnene og heller ikke se med dem, hvad der giver det et sjovt, verdensfjernt udseende.

Lugten og smagen er fuldt udviklet. Det ses tydeligt, når barnet kommer i nærheden af moderens bryst, så leder det med hele kroppen og vil have mad. Barnet farer sammen med et sæt ved voldsomme lyde, f. eks. når en dør smækker. Barnet skal have ro, men det er dog ikke nødvendigt at hviske, når man taler i samme rum, som barnet sover, for det bliver ikke vækket ved normal stemmehøjde. Helst skal bar- net stå i et rum for sig selv, men dette kan jo være meget svært at gennemføre i vore bo- ligfattige tider.

Hvad skal børnene

AF BIBLIOTEKAR E. MUNCH-PETERSEN

INDTIL 6 ÅR

Børnene lærer om- givelserne at kende. Lærer nye ord, hol- der af at høre rytmer og se bil- leder.

Pegebøger for de allermind- ste, f. eks. Thea Bank Jensen: Trine kan.

Billedbøger – et felt, hvor Danmarks egen produktion har en fin placering. Egon Ma- thiesen (Aben Osvald, Blå mand, Frederik med bilen, Mis med de blå øjne m. fl.). Arne Ungermann: Pusti. Arne Un- germann og Palle Sigsgaard: Palle alene i verden.

Rim og remser: Arne Unger- mann og P. Sigsgaard: Abel Spendabel, Okker Gokker Gummiklokker. Halfdan Ras- mussen: Tullerulle Tappen- streg.

6-9 ÅR

Den rigtige even- tyralder. – Børnene begynder at læse, nysgerrigheden skal tilfreds- stilles.

Eventyr og småbørnsbøger: Helen Bannerman: Historien om lille sorte Sambo. C. Col- lodi: Pinocchio. Brisley: Mil- ly-Molly bøgerne. Dines Skaft- e Jepsen: Troldepus. Kaalunds fabler for børn. Mary Temte: Julle og dukke Anna. Grimms eventyr, udvalg for mindre børn. H. C. Andersens eventyr. Eventyrskatten. Kiplings even- tyr. Byskov: Alle børns even- tyr. Thorbjørn Egner: Folk og røvere i Kardemomme by. – Klatremus. Gudrun Franck og Annalise Børresen: Mit skat- kammer, 1–2.

9-11 ÅR

Fantasi og nysger- righed søger næ- ring. – Stigende in- teresse for virkelighedsskil- dringen.

Dyrebøger: Lieberkinds dy- rebog 1–3. John Hartmann: Bambi fra Gadevang. Hart- mann og I. Lieberkind: Lille føl.

Virkelighedsbetonede børne- skildringer: Maria Andersen: Tudemarie-bøgerne. Gudrun Eriksen: Ungerne i Bjørnegade og Rikke fra Nyboder. E. F. Lattimore: Lille To-Po. Bjørn Rongen: En rask dreng. Laura

Fitinghof: Børnene fra Frost- mofjældet. Tom Hill: Davy Crockett-bøgerne. Malot: Frændelos.

Fantasibetonede bøger: Mil- ne: Peter Plys-bøgerne. Edith Unnerstads Pip-Larsson-bøger. Astrid Lindgren's Pippi Lang- strømpe-bøger, Hendes Mio, Min Mio, Lillebror og Karls- son på taget. Mit skatkammer, 3–4.

11-12 ÅR

Børnene læser om bedrifter, mod og opofrelse. De søger spænding, og pigerne også fø- lelsesmæssige oplevelser. „Ro- binson-alderen“.

Især for piger: Spyri: Heidi- bøgerne, Hans Aanrud: Sidsel Langsærk.

Robinson Crusoe. Axel Ol- rik: Danske heltesagn. Howard Pyle: Robin Hood. Bernhard Stokke: Bjørneklo. Ejnar Schroll: Med bue og stenøkse. Hans Rasmussen: Børnene på Borgø. Torry Gredsted: Paw- bøgerne, Hokota og Præriens søn. Rigmor Christophersen: Christian går hjemmefra. S.W. Baker: Det skibbrudne barn. Mit skatkammer, 5–6.

12-14 ÅR

Heltealderen. Bør- nene søger helte, idealer. Gerne børn, der konfronteres med virkelig- heden og må klare sig alene. Pigerne begynder så småt på ung pige-bøgerne.

Cooper's indianerfortællin- ger. Jules Verne's bøger (Jor- den rundt på 80 dage, Kaptaj- nen på 15 år, Kaptajn Grants børn, m. fl.). A. Chr. Vester- gaard's bøger (Klit-Per bø- gerne m. fl.). Dumas: De tre musketerer. Carit Etlar: Gønge- høvdingen, Dronningens vagt- mester. Walter Farley: De glemte hestes ø. Den sorte hingst. Louis de Geer's Single- ton- og Norrsätra-bøger. Torry Gredsted: Drengs vilje og Fredløs. Løftet som bandt og Boden betales. Poul Jeppesen: Jørgen Læredreng. Alfred Johnsen: David og Jonathan og Stenbukken David. Kvartetten (en af de bedste bøger for børn om besættelsen). Marryat: Børnene i Nyskoven. Nybyg-

885

Slidmand

SLIDMAND med
3-dobbelt slidstyrke

ET KVALITETSPRODUKT FRA

æse?

gerne i Kanada. Pontoppidan: Odysseus rejser. Walther Scott: Ivanhoe. Sigsgaard: Robin Hood. Mit skatkammer 7. Beecher Stowe: Onkel Toms hytte. Lisa Tetzner: Børnene fra nr. 67. De sorte brødre. S. Thomson: Martin-bøgerne.

Især for piger: Louisa Alcott: Pigebørn. Sandwall-Bergström: Kulla-Gulla, bøgerne. Ellen Duurloo: Bodil-bøgerne. Polly-bøgerne.

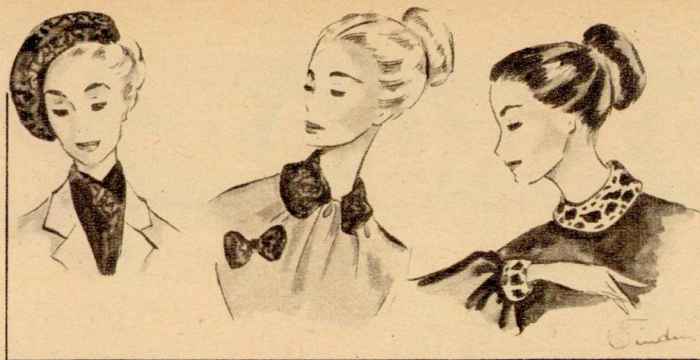
14-16
AR

Specialinteresserne kommer frem, drenge læser gerne om sport, rejser og teknik. Pigerne søger følelsesbetonet litteratur. Begge køn læser gerne biografier. Glider over i læsning af voksenbøger.

Emil Herje: Flugten. Hans Baumann: Søn af Columbus. Harald Beijer: Per og motorcyklen. Gunnar Gunnarsson: Edbrødre. Poul Jeppesen: Chefens nevø. Henrik. Kipling: Havets helte. Stilk & Co. Jack London: Ulvehunden. Når naturen kalder. van der Loeff-Basenau: I kamp mod lavi-nerne.

Ungpigebøger: Mary Stoltz: Næsten voksen. Sverre By: Turids verden. Inger Bentzon: Hanne på flugt. Når Else vil. Nan Inger: Møde med virkeligheden. Stina Lindeberg: Når knopper brister. Irene Linton: Bette bytter navn. Anna-Lisa Lundkvist: Pigen i regnen. Hans Peterson: Det kaldes kærlighed. D. v. Schoultz-Rydman: Pigen i rækkehuset. Kari Ørbech: Hun som fik navnet Loretta.

Faglitteratur: Folco Quilici: På storvildtjagt i det blå kontinent. Knud Rasmussen: Den store slæderejse. A. Schweitzer: Mellem floder og urskov. J. Cousteau: Den tavse verden. Curie: Madame Curie. Anne Franks dagbog. Thor Heyerdahl: Kon-Tiki ekspeditionen. Ulrich Dunkel: På jagt efter fabeldyr. Haroun Tazieff: Eventyrlige huler. Hans Hass: Manta. Mellem blæksprutter og hajer. Hans E. Teglers: Kæmp for alt, hvad du har kært. Charles A. Lindbergh: Sejren over Atlanten.

BLIV KØNNERE

NÅR talen er om at pleje sit ydre, lyder det tit fra travle husmødre: „Hvornår skulle jeg dog få tid til det?“ eller „Det har jeg virkelig ikke råd til.“

At pleje sig selv behøver imidlertid ikke at være luksus, hverken tidsmæssigt eller økonomisk; det er simpelthen en nødvendighed for enhver kvinde i dag, hvad hun så end beskæftiger sig med, og en sund og fornuftig skønhedspleje er kun en del af den daglige hygiejne.

Det prismæssige behøver heller ikke at afskrække; FDB har forlængst erkendt, at man må yde en service for kvinderne på dette felt, og med støtte af egne laboratorier har FDB sørget for udmærkede præparater til overkommelige priser. Når De bestiller varer i brugsen næste gang, så undersøg ikke blot først, hvad der mangler til kagebagningen, men også hvad der er brug for til forskønnelsen. Og gem ikke tingene alt for godt – altså de sidstnævnte – det kunne jo være, at familiens mandlige medlemmer også havde brug for dem, for kravet om daglig hygiejne gælder jo ikke alene kvinderne.

Som grundlag for al brug af cremer og olier m. m. ligger skønhedsplejens ABC: det daglige bad eller den daglige afvaskning af hele personen, der jo kan foretages på den tid af døgnen, hvor man har bedst tid. (Husk FDB's fordelagtige 80 % badesæbe). Foruden det sundhedsmæssige resultat får man den dejlige fornemmelse af at virke frisk, og den forhøjes ved at bruge lidt eau de Cologne og talkumpudder under armene, brystet, underlivet og i tå-mellemrummene.

For at virke frisk er det for manges vedkommende nødvendigt at bruge et transpirationsmiddel under armene mod den

ubehagelige duft, der mærkes mere af andre end af en selv, og som hænger fast i tøjet; især uldfibrene har en udpræget evne til at holde på duften. Desodoriserende midler findes i mange former, billigst er det at købe 20 % aluminium klorid, der er virkningsfuldt og uskadeligt. Lad det tørre ind i huden, før kjolen tages på, og prøv Dem frem til, hvor tit det skal bruges. Bagefter pudrer man sig med lidt talkumpudder, og man føler sig frisk som en rose. A propos rose, så bør alle disse ting til velplejetheden kun være ganske lidt parfumerede og helst med samme duft.

En lille skindrest

SKIND er moderne, og man kan få meget ud af gamle skindrester som besætning på kjoler og dragter. En grå, lidt kedelig kjole bliver ny og smart, når den får en lille drengekrave af persianskind og tilsvarende sløjfe. Har man ingen skindrest, kan man få udmærket imiteret persianer, som ikke er ret dyrt, og som egner sig storartet til kjolebesætning, fordi det er meget blødt og falder godt.

Til efterårsdragten er det elegant med et skindsæt, der består af tørklæde og hat. Tørklæde af skind er højeste mode, og det luner rart på en kølig efterårsdag. Skal det være fint, laves tørklæderne af persianer eller mink, men der laves også nydelige tørklæder i forskellige lammeskindstyper og i billigt kaninskind. Ozelot og leopard er ligeledes taknemmeligt materiale til besætning, det pynter på en sort, brun, mørkegrøn eller dybrød kjole, og man kan ofte få billige rester af det smukke skind i pels-handlernes kasser med rester.

vi får breve...

Pålægsschokoladen – stor eller mindre?

Fru H i Espergærde skriver, at det er husmødrene, man skal have oplysningerne fra, hvis tingene er upraktiske – ja, det er så rigtigt, som det er skrevet – kil bare på.

Hun vil have pålægsschokoladen i større stykker. Kolding chokoladefabrik svarer, at det er en kompliceret historie at få det lavet om, for skal stykkerne være større, skal de også være tykkere, ellers knækker de for let. Og det betyder, at de bliver dyrere, hvis kvaliteten skal holdes – eller ringere, hvis prisen skal holdes. Der er en skarp konkurrence i pålægsschokolade, og selv om børnene ikke er så kritiske som de voksne, når det drejer sig om kvaliteten, så mener man alligevel i Kolding, at i det lange løb foretrækker også børnene et mindre stykke pålægsschokolade, der smager af chokolade end et stort, der smager af pap.

Sludder og vrøvl på tandpastaen.

Hr. VJ (bemærk, det var hr. VJ) har sendt os et dejligt langt brev med otte punkter, der alle er af interesse også for vore læsere. Et af dem er om Regina tandpasta, og vi citerer:

Tandpasta. Har De nogen sinde læst teksten på Regina tandpasta? Hvis ikke, skulle De prøve. Der står bl. a.: „Tryk en passende mængde af tandpastaen ud på den fugtede tand-

børste og børst tænderne omhyggeligt dermed.“

Man skulle tro, at en sådan inskription var beregnet på et sted i det mørke Afrika, som aldrig før har hørt om tandpasta. Hvis man ikke trykker en passende mængde af tandpasta ud, tror jeg nok, de fleste hitter ud af det uden at skulle holde sig til brugsanvisningen. På den anden side står: „Smager bedre – skummer bedre.“ Sludder og vrøvl! Regina tandpasta smager ikke bedre end masser af andre tandpastaer – men den er lige så god og billigere end de fleste andre, og derfor har jeg brugt den i mange år.

Det er synd og skam, at teksten på tuben ikke anvendes til noget virkeligt nyttigt, nemlig til at vise, at tænderne børstes i retning fra tandroden i stedet for på tværs, som de fleste stadig gør. Samtidig kunne man skrive: „Udskift tandbørsten, når den ikke mere er stiv i børsterne, for så kan den nemlig ikke mere massere tandkødet, hvilket er

vigtigt, hvis man vil undgå at miste sine tænder for tidligt på grund af paradentose.

Forbruger-nyt har talt med Vibyfabrikkerne om sagen. Helt rigtigt, siger de. „Den passende mængde“ vil forsvinde ved „passende lejlighed“, d. v. s. når der skal trykkes et nyt oplag af emballage til Regina tandpasta.

Hvad angår slagordene smager bedre o. s. v. – ja, FDB vil hellere end gerne give saglige og fornuftige oplysninger på sine varer og undgå slagordene, og de vil også hellere end gerne holde de lavest mulige priser. Men så får de på puklen af brugsforeningerne, som siger: I er ikke smarte nok – forbrugerne vil ha' blikfang – og er priserne på visse varer for billige, så tror forbrugerne, at det er noget skidt – de prøver det ikke engang.

Der skal mere end den ene part til at være fornuftig – men tak for spørgsmålet – vi vender senere tilbage til nogle af de andre.

Vi må tro om igen -

Har vi nu ikke allesammen lært, at når gæren blev brun og smuldrende, så duede den ikke mere?

Noget er der selvfølgelig om det – men den skal være temmelig brun og meget smuldrende for at være kassabel, siger spritfabrikkernes sagkyndige, da vi ringede og forhørte os om vor børnelærdom, om gær var helt oldnordisk. Spørgsmålet er kommet frem efter, at spritfabrikkerne er begyndt at forhandle husholdningsgær i nogle små nydelige pakker à 50g. Udenpå dem står: „Selvom gæren skulle begynde at smuldre eller danne brunlig skorpe, vil den i reglen bevare sin hæveevne endnu nogle dage“. At gæren bliver brunlig betyder kun, at den tørrer lidt ind, og det tager den ingen skade af – man kan jo tilmed tørre gær helt til pulver, og det bevarer sin hæveevne. Hvis man har køleskab, kan gæren holde sig deri 3-4 uger, og har man køligt spisekammer eller kælder (8-10 grader) kan den godt ligge mindst en uge indpakket i det voksede papir den er købt i. Men er det varmt, skal man ikke købe gær mere end een à to dage, før den skal bruges.

Thi kendes for ret...

For nogle år siden blev det iflg. bekendtgørelse fra indenrigsministeriet bestemt, at kun visse standardiserede vitaminpræparater måtte sælges udenom apotekerne.

Derfor måtte FDB ændre sammensætningen af de vitaminpræparater, der blev solgt i brugsforeningerne og gøre dem svagere.

Men bestemmelsen blev indanket for domstolene, og i højesteretsdommen udtaltes, at vitaminpræpa-

rater der „alene eller i overvejende grad er bestemt til at tjene som tilskud til menneskets normale ernæring ikke omfattes af udtrykket „lægemidler“, og derfor bør kunne sælges uden om apotekerne.”

Resultatet er, at man nu igen kan få de gode, gamle vitaminpiller i brugsforeningerne. De har fået et godt nyt navn: *Vitotal*, og de er overtrukket med sukker (dragérede), så de er lette at tage, også for dem der ikke kan lide at tage piller.

Hver vitaminpille indeholder så meget A-, B-, C- og D-vitamin som vi har brug for pr. døgn. Det er altså ikke kun et *tilskud* til ko-

AKTUELT

stens vitaminindhold vi får, men fuld dækning. Tag derfor *ikke mere end en pille daglig*, det er unødvendigt og koster også penge. Trænger man til et ekstra vitamintilskud, bør det være lægen, der bestemmer hvor meget.

Nu sætter vinteren snart ind, og solen bliver en sjælden gæst – kort sagt, vitaminpilletiden er inde både for store og små, for unge og gamle. Sæt glasset på morgenbordet, så ingen glemmer sin *Vitotal*. Pillerne sælges i glas med 50 og 150 stk., det betaler sig naturligvis bedst at købe det store glas.

Bagepulverdåse med bule i.

Hvem har ikke sendt et halvt brev bagepulver i affaldsspanden? Hellere købe et nyt end at risikere, at kagen falder sammen, fordi bagepulveret måske har mistet hæveevnen. Det er jo ikke særlig beskyttet i papirbrevet, når det først har været lukket op. Nå, det er jo kun småpenge, det drejer sig om – 6-7 øre måske. Men stop! Er det ikke på ørerne, husholdningsøkonomien hviler? De tæller, når de lægges til eller tages fra de 117 ting, vi køber i månedens løb. Det er den lille øre-økonomi, der gør sparsommeligheden mild.

Altså forlad bagepulverbrevene og vend blikket mod krydderimøllens fikse bagepulverdåse med bulelåget. For i dåsen holder bagepulveret sig fint (forudsat at låget sættes på) og i låget er der et mål – bulen. Den rummer 5 gram, det samme som en normal teske (det er snart svært at vide, hvad det er for en) og i dåsen er der 125 gram bagepulver, så man har en ordentlig forsyning i huset.

Dåsen koster det samme som tilsvarende mængde bagepulver i breve. Økonomien ligger i, at man får en ordentlig emballage, som bagepulveret kan holde sig i, og at man nemt kan afmåle de nødvendige mængder bagepulver. Mon det ikke betyder, at man bruger halvt så meget, som hvis man købte bagepulverbrevene?

Hver eneste opskrift

på emballage, i brochurer og annoncer fra FDB er gennemprøvet i FDB's prøvekøkken under ledelse af konsulent, frk. Flensborg Thomsen. Det er da betryggende at vide.

2 lækre dessertkager...

Dortes tykke æblekage

250 g margarine	ca. 1/2 kg æbler
250 g sukker	sukker
2 æg	100 g rosiner
250 g mel	25 g mandler eller nødder
1 tsk. bagepulver	groft sukker

Margarine og sukker røres blødt. Æggene røres i et ad gangen. Mel og bagepulver blandes i. Halvdelen af dejen lægges i en smurt form. Æblerne skrælles, skæres i skiver og fordeles over. Ind imellem drysses sukker, godt halvdelen af rosinerne og de grofthakkede mandler. Resten af dejen lægges over æblerne, og det gør ikke noget, at den ikke dækker dem helt. Lidt groft sukker drysses over sammen med resten af rosinerne og mandlerne. Bagetid: ca. 3/4 time ved jævn varme (175°). Portionen passer til ca. 8 personer (en stor springform diameter 24 cm).

Prikkes tynde æbletærte

125 g margarine	1/2 tsk. bagepulver
125 g sukker	ca. 600 g æbler
1 æg	sukker
125 g mel	

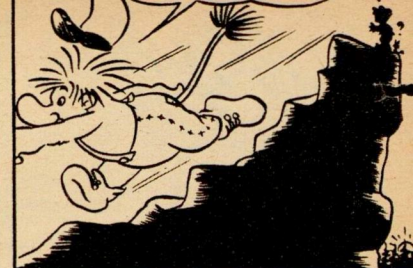
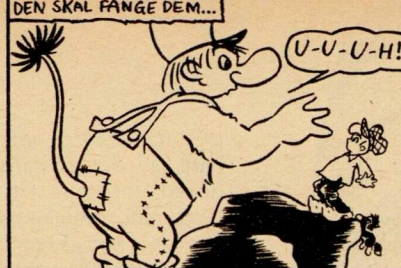
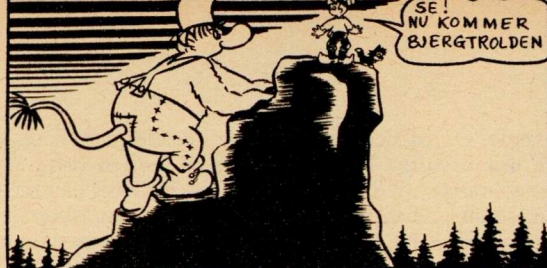
Dejen røres sammen som ovenfor, og fordeles i 2 smurte lagkageforme (ca. 22 cm i diameter). Æblerne skrælles, skæres i skiver, lægges taglagt på dejen og drysses med sukker. Bagetid: ca. 1/2 time ved jævn varme (175°). Obs.: Hvis æblerne safter meget, kan det være vanskeligt at få tærten løsnet fra lagkageformen, fordi æblesaften og sukkeret siver gennem dejen. Forbages dejen ca. 10 minutter, før æblerne lægges på den, undgår man denne kalamitet. Begge kager egner sig både som dessert eller til kaffe- eller tebordet. De kan serveres lunkne eller kolde eventuelt med flødeskum eller råcreme til.

*Krympet... krympefrit... krympesikkert...
 kun "Sanfor" siger, at krympningen er kontrolleret gennem
 de hårdeste prøver med langvarig kogning... kun "Sanfor" betyder,
 at krympningen holder sig under et vist minimum — når tøjet
 bliver vasket og strøget normalt. Risiker ikke, at tøjet krymper.
 Forlang "Sanfor"-mærket på bomuldsvarer for at være absolut
 sikker. Findes nu også på gardiner, lagener og sengetæpper.*

★ Cluett, Peabody & Co., Inc. tillader kun varemærket "Sanfor" for tøj, som svarer til en af dem fastsat og foreskrevet samt fortløbende kontrolleret standard for krympefrihed. Sanfor Service Skandinavien, Korsgaten 22, Oslo.

CARLO OG LILLE COLUMBUS LØBER TILBAGE TIL DE SMÅ TROLDE OG FORTÆLLER HVAD DER ER SKET

– Jamen, det gør jeg, sagde den anden og satte vognen i bakgear.

*

En bonde, som for første gang i sit liv

kom til en storby, undrede sig højligt over de asfalterede gader. „Der er ikke noget at sige til, at de har måttet bygge by her,“ sagde han, „jorden er jo alt for hård til at kunne pløjes.“

B Ø R N

HVAD ER GALT MED DENNE HISTORIE?

Det var en meget varm dag, så det første, herr Ring gjorde, da han kom hjem fra sit arbejde, var at tage jakken af og hængte den ind i skabet. Så løsnede han slipset, rullede ærmerne op og satte sig i sin yndlingsstol for at læse avisen.

Først læste han sporten, så bagsiden, og han skulle lige til at kaste et blik på forsiden, da dørklokken ringede. Han gik ud og lukkede op. Et bud rakte ham en pakke og en seddel, der skulle skrives under. Herr Ring tog en fyldepen op af sin jakkelomme og skrev under. Da budet var gået, rystede han pakken for at prøve at gætte, hvad der var i den.

– Pas på! råbte hans kone, som fra køkkenet kom ud i entreen. – Det er de nye tallerkener, jeg købte i går. Du slår dem jo itu.

Hvad er galt i denne historie?

Svar: herr Ring kunne umuligt tage en fyldepen op af sin jakkelomme, da han havde taget jakken af og hængt den ind i skabet.

*

Kan du se komikken?

Læreren: Hvad er vigtigst, solen eller månen?

Drengen: Månen.

Læreren: Hvorfor dog det?

Drengen: Fordi den skinner om natten, når det er mørkt. Solen gør jo ikke andet end at skinne om dagen, når det alligevel er lyst.

*

To bilister mødtes på en bro, der var for smal, til at de kunne passere hinanden.

– Jeg bakker ikke for en idiot, sagde den ene arrigt.

Sikkerhed og velvære

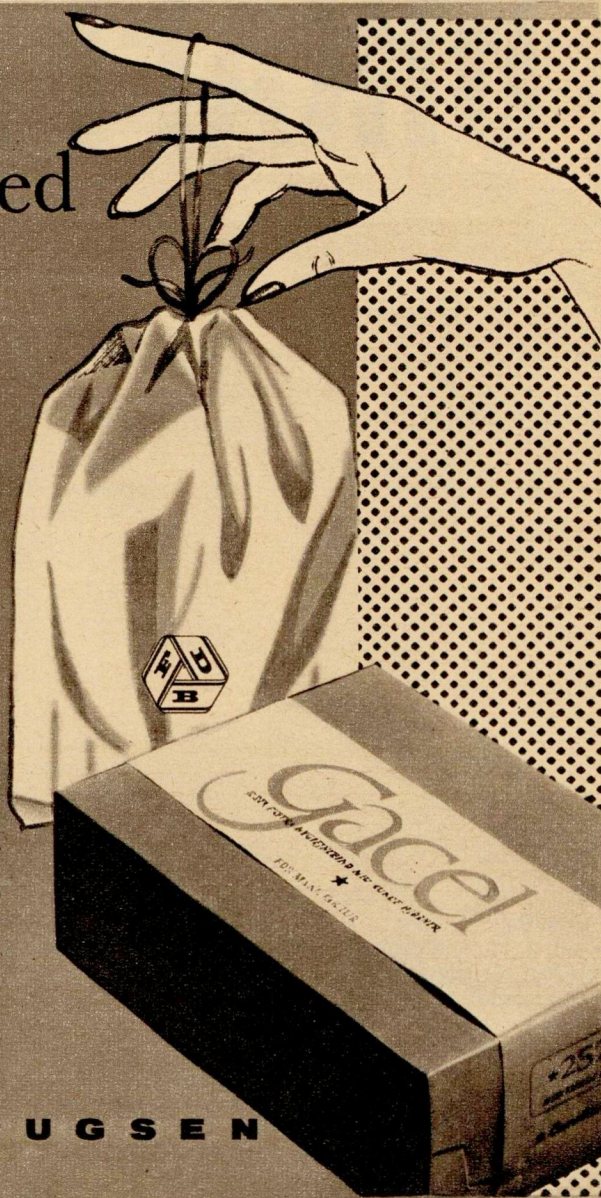
Gacel* er let som dun og har en meget stor absorberingsevne. Det er fremstillet af silkeblødt engelsk cellstof med fineste gaze omslag.

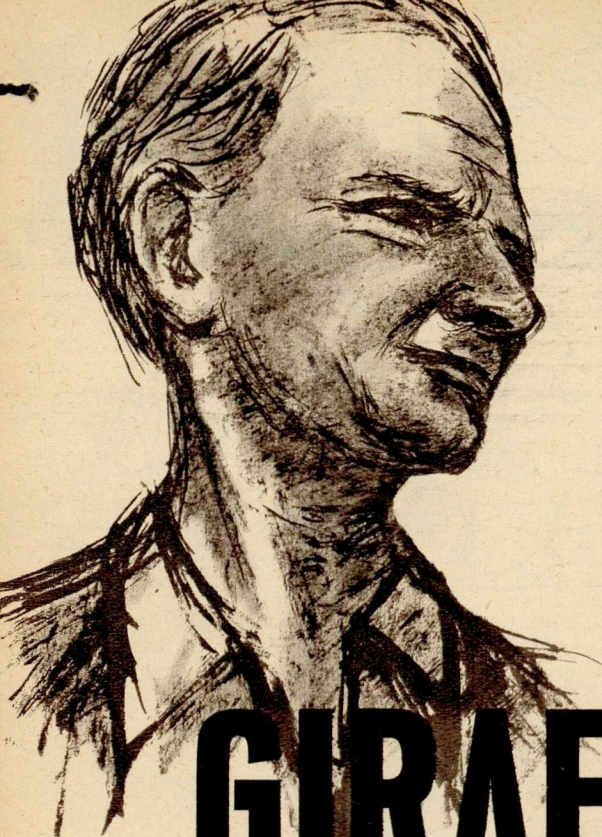
Dette meget fine bind kan leveres såvel i karton som i mælkehvid plasticpose.
10 stk. kr. 2,40

Anette* er lidt mindre end Gacel, men af samme fine cellstof. Omslaget er tricot-slange. 10 stk. kr. 1,75

*et Camelia produkt

F A S I B R U G S E N

GIRAFFEN

Af Mogens Linck

TEGNINGER:

CHR. BJØRN LARSEN

I to år boede jeg dør om dør med *Giraffen*.

Hans egentlige navn var Jessen, „Fernando Romeo Jessen, gammel garder, globetrotter, frimærkesamler – og – rentier“, som han plejede at udtrykke sig, når han præsenterede sig for folk.

At han virkelig engang i tidernes morgen havde været gardist, kunne hans højde godt tyde på. Han var to meter høj og så meget mærkelig ud. Han var så smal som en blyant, næsten uden skuldre, lige op og ned, rank i ryggen, der syntes at fortsætte op gennem hans lange hønsehals

med det vældige adamsæble. Og på denne hals sad der et ganske usandsynligt lille hoved, smalt og let aristokratisk med en lang, lidt muleagtig næse med fornemt fligede fløje. Og endelig var hans øjne store og blanke og udhævede og konstant forundrede i blikket.

Intet under, at drengene i gaden havde fundet på at kalde ham *Giraffen*.

At han virkelig havde været videnom i verden, fremgik af at han talte hele syv forskellige sprog, og der var heller ingen tvivl om, at han var filatelist, for han gik altid rundt med lommerne fulde af gamle frimærker, som han elskede at vise frem. Men det med, at han også

var der tilfældigvis ikke selv, så ordet var frit, og værten førte an.

„Jeg kender hans hemmelighed!“ sagde han og snoede triumferende sit overskæg.

„Jaså. Og hvori består den?“

„Han slår svalereder!“

„Hvad gør han?“

„Han slår svalereder! Min kone har selv set det fra et vindue på køkkentrappen. Han havde glemt at trække gardinet for – det er jo kun fra om natten, når han sover. Og hun så ham altså hænge og slå svalereder i en trapez i døråbningen mellem stuerne! Hele dagen!“

„Hele dagen?“

„I hvert fald hver gang, min kone var ude på køkkentrappen!“

„For at kikke?“

„Ja!“

„Jamen, hvorfor slår han svalereder?“

Hele den lille café var én summen af snublende spørgsmål og gætterier. For her var jo en ny og nervepirrende gåde: *hvorfor* slog han svalereder?

Ved et tilfælde blev det mig, der skulle komme til at opklare gåden.

Det var en tidlig morgen. Jeg hørte ham råbe om hjælp og skyndte mig ud på trappen.

„De må dirke låsen op!“ skreg han, „men skynd Dem! Ellers dør jeg!“

Hans stemme lød, som om han var ved at blive kvalt. Men låsen var ikke til at få bugt med, så jeg måtte smadre ruden i døren, og på den måde skaffe mig adgang – og kom ind i entreen og så det lange menneske som svalerede, hængende i en trapez, blå i hovedet med øjne så store som hønseæg.

„Jeg kan ikke komme ned!“ stønnede han, „jeg kan lige pludselig ikke huske, hvordan man kommer ned!“

Jeg styrtede hen og hjalp ham. Det var temmelig indviklet og besværligt, men ned kom han da.

„De må ikke sige det til nogen!“ sagde han, da han havde siddet og sundet sig lidt, „det er nemlig så forfærdelig flovt for mig, at jeg pludselig har mistet min gymnastiske hukommelse. Nu har jeg dog lavet svalereder hver eneste dag i over tyve år. Og så pludselig går jeg hen og kikser! ... De forstår, svalereder er det eneste, jeg kan lave. Og det kan jeg altså heller ikke. Ikke nu mere. Det er forbi!“

„Jamen, hvad nytte er det også til med disse svalereder?“

Han så tungt på mig. Og sagde: „Ved De ikke, hvem jeg er?“

„Nej.“

„Jeg er den store Fernando Romeo, slangemennesket over alle slangemennesker! Pensioneret! Af mig selv! Lever af mine sparepenge! Det vil sige har levet af dem, for den sidste skilling forsvandt i går! Voilà!“

Han hentede et foto-album frem. Og jeg så ham i trikot, foretagende alle mulige og navnlig umulige kropsvridninger, mens en yndig ung dame, ligeledes i tri-

skulle være *rentier*, det var nu vist noget, som ikke var ganske i overensstemmelse med virkeligheden, for enhver vidste, at han var aldersrentenyder. Men på den anden side havde han altid *temmelig* mange penge på sig og var aldrig bange for at give en genstand til dem, der gad kikke på hans frimærker, og det var ikke *få*, der gad det. Snaps på bordet er jo noget, der hygger. Men denne *flothed* gav ganske naturligt anledning til megen snak rundt om i gaden. Hvor *havde* han alle de mange penge fra?

Nogle mente, at han førte en dobbelt-tilværelse som tyv om natten og hæderlig aldersrentenyder om dagen. Og jeg må sige, *noget* gådefuldt var der nu ved ham – et eller andet sært, som lod ane en hemmelighed. Alene det, at gardinerne altid var trukket for hans vinduer, så man ikke kunne kikke ind til ham hverken fra gården eller fra gaden!

Der var ingen tvivl: han *skjulte* noget! Gætterierne tog fart, men ingen fandt ud af noget, før et rent og skært tilfælde en skønne dag gik hen og afslørede hans hemmelighed, og jeg må sige, den overraskede os alle ikke så lidt.

Afsløringen fandt sted nede i „Agentens Hvile“, en lille café, hvor han plejede at komme og drikke frokost. Han

H. Bjørn Lamm

kot, stod og så til i en besynderlig ballet-attitude med velskolet manege-smil på ansigtet.

„Det er min kone!“ sagde han, „eller rettere *var*! Hun fjernede sig nemlig, skal jeg sige Dem, for nøjagtig sytten år siden med en løvetæmmer ved navn Louis de Madeira. I Portugal. Og siden har jeg ikke set hende!“

Han tav lidt – og sukkede dybt.

„Så har jeg altså slået min sidste svale-rede!“ sagde han, „det går tilbage med kunsten!“

Jeg bød ham ind på en kop kaffe. Men han ville ikke med.

„Lad mig være alene med min forsmædelse! Den sidste rest af *Fernando Romeo* er forsvundet. Tilbage er kun *Jessen*!“

Med en meget sigende gestus viste han mig sine tomme lommer, idet han halede foret ud.

„Kaput!“ sagde han.

Så bad han mig gå. Han trængte til ro. Og jeg gik.

Men tre uger efter kom han pludselig farende ind til mig med et brev i hånden.

„Se her!“ råbte han, „*Afzalia* har ikke glemt mig i døden, den stakkels troløse. Hun har testamenteret mig 60.000 mark. Hun er død på et hospital i München. Løvetæmmeren står der ikke et ord om. Måske er han død for længe siden, og så har *hun* arvet ham, og nu arver *jeg* hende! Det må vi have en flaske vin på!“

Han viste mig brevet. Det var fra en sagfører. Kort og tørt: „I anledning af indløben meddelelse fra Maria-Hospitalet i München, skal jeg meddele Dem, at Deres hustru er afgået ved døden den 13. ds., efterladende sig en formue på 60.000 mark, som efter afdødes ønske helt og udelst skal tilfalde Dem som værende hen-

des retmæssige ægtefælle, af hvilken årsag De bedes give møde på vort kontor først-kommende onsdag kl. 10 formiddag. Ærbødigst . . . o. s. v.“

Jeg løb hastigt disse opsigtvækkende linjer igennem, hvorpå jeg gratulerede den lykkelige arving.

Store tårer trillede ned fra hans blanke og dybt forundrede giraføjne.

„Min kære *Afzalia*!“ sagde han, „så *buskede* du mig dog lige til det sidste! . . . Nu kan jeg købe mig et cirkustelt og igen en gang rejse verden rundt! Som min egen direktør! Herligt!“

Han stod lidt og stirrede ud i luften. Så gjorde han et hop, snurrede rundt på hælen og forsvandt ind hos sig selv.

Lidt efter hørte jeg ham råbe: „Kom ind og se! En herlig svalerede!“

Jeg skyndte mig ind og gav højlydt udtryk for min beundring – ikke mindst, da han kom *ned* uden hjælp, fint og let.

Straks efter styrtede han ud af døren og ned ad trappen.

„Vi må fejre begivenheden med en god gammel vin!“ råbte han, „for nu tør jeg godt ta' på kredit!“

Så lød der et frygteligt spektakel – efterfulgt af et skrækkeligt skrig. Og da jeg løb ud på trappen, så jeg to mænd komme bærende op med ham.

Varsomt lagde de ham på sofaen i den ene af de to små stuer. Han var død.

Jeg stod lidt og så på ham. Solen skinnede skråt ind gennem vinduet. Hans ansigt ligesom lyste. Og der hvilede en uendelig fred over ham. Skriget over skrækken, da han faldt, havde ikke efterladt nogen grimasse. Han var næsten smuk. Han lignede slet ikke nogen giraf. Han lignede en fin fugl, et eventyrligt væsen af fornem byrd.

Den ene arm hang ud over sofaen. Hånden var åben, og nede på gulvet lå det maskinskrrevne brev fra sagføreren. Men henne i døråbningen hang trapez'en – svagt gyngende – som en sidste hilsen . . .

Jeg gik hen og tog brevet op og løb det igennem påny – og pludselig gav det et ryk i mig: det var slet ikke til *ham*! Øverst oppe i venstre hjørne stod der et andet navn, som havde undgået min opmærksomhed – og *han* havde altså heller ikke lagt mærke til det. Hr. F. R. Jensen, stod der – *Jessen* – ikke *Jessen*!

Jensen boede lige nedenunder. Postbudet måtte have taget fejl og bragt brevet forkert. Det kunne jo så let ske. Navneligheden var stor.

Alle i huset havde antaget denne Jensen for enkemand. Men han var åbenbart først blevet det nu. Og samtidig arvede han altså en formue på 60.000 mark. Og *dem* ville der næppe blive lavet cirkus for.

Jeg takkede den nådige skæbne, der befriede den stakkels gamle *Fernando Romeo* for *den* skuffelse. Det ville have været et hårdt slag for ham.

Nu døde han i troen på en ny tilværelse.

En lykkelig død.

MOGENS LINCK

Slidmand ... til hverdagens slid

Slidmandsmærket garanterer den bedste kvalitet, pasform og forarbejdning.

- 1 Syet med tre-nålsømme
- 2 Brystlomme med klap og knap
- 3 Rummelige sidelommer med dobbelt bund
- 4 Alle lommer og hjørner forstærket med SLIDMAND-trenser
- 5 Bæltekanaler eller stropper
- 6 Rummelig baglomme med dobbelt bund
- 7 Skrålommer, tomrestok-lomme

Alt arbejdstøj af mærket SLIDMAND er forsynet med udførlig kvalitetsdeklaration, der angiver stoffets sammensætning, vaskeæghed, appretur m. m. SLIDMAND er sanfor og derfor garanteret krympefrit.

SLIDMAND jakke eller benklæder pr. stk.

29⁸⁵

Leveres i farverne: blå-nistret, khaki, kit, petrol, ubleget, blå.

ET KVALITETSPRODUKT FRA

HJEMMETS TEKNIK

Karburator, luftfilter og benzinpumpe

I de moderne biler ligger benzintanken som regel lavere end motoren, således at benzinen må suges fra tank til karburator ved hjælp af en benzinpumpe. Denne kan være mekanisk eller elektrisk drevet. I begge tilfælde virker pumpen automatisk, således at den går i gang, når ny brændstofforsyning er påkrævet.

Benzinpumpen er meget følsom og sårbar. Man bør derfor aldrig selv forsøge at adskille selve pumpen. Kun rørforbindelserne og filtret kan man uden risiko selv rense.

Undersøg med regelmæssige mellemrum, om pumpens fastspændingsmøtrikker trænger til efterspænding.

Hvis tankdækslets „ånde hul“ er tilstoppet, dannes der under aftapningen et vakuum i tanken, der vil forhindre benzinen i fri afgang fra tanken.

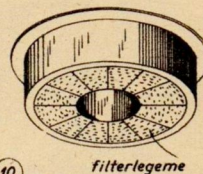
Husk, at benzin er giftig. Vask hænderne omhyggeligt, når de er kommet i berøring med benzinen.

Karburatoren er det næste skridt på vejen fra benzintank til motor. Da en moderne karburator er af en uhyre indviklet konstruktion, bør man som ikke-fagmand undlade at pille ved den.

En enkelt justering lader sig udføre, hvis man er i besiddelse af den fornødne tålmodighed, nemlig indstilling af motorens tomgangshastighed. Motoren køres godt varm. Derpå indstilles speederforbindelsens skrue ved karburatorens spjæld sådan, at motoren lige netop kan holde sig i gang. Karburatorens luftskrue stilles nu frem eller tilbage, indtil motoren løber jævnt og uhindret. Hastigheden finindstilles på ny ved den første skrue, derefter drejes luftskruen frem eller tilbage, indtil man opnår den bedste motorgang. Operationen må eventuelt gentages nogle gange, indtil man er tilfreds med motorens tomgang.

Ved start af en kold motor skal karburatoren afgive en „federe“ blanding. Dette opnås ved hjælp af chokeren, der imidlertid aldrig må misbruges. Tryk chokerknappen ind, så snart det kan lade sig gøre af hensyn til motorens gang.

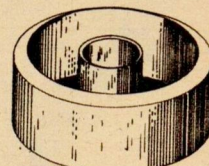
Indbygget i karburatoren sidder en såkaldt accelerationspumpe, hvis opgave er at tilføre motoren ekstra benzin, når der

filterlegeme

trådvæ

to luftfiltere

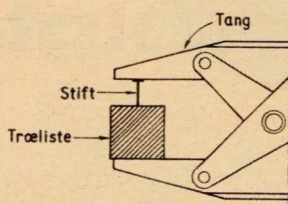
trædes hårdt og pludseligt på speederen. Undgå derfor at vippe op og ned med speederen, det koster nemlig penge at gøre det.

Der finder en filtrering sted i karburatorens luftfilter, som er konstrueret sådan, at størsteparten af luftens urenheder tilbageholdes. Det er indlysende, at et sådant luftfilter efterhånden bliver snavset, og det må da renses. Da konstruktionen varierer fra mærke til mærke, må man konferere med instruktionsbogen, der som regel giver oplysning om adskillelse og rensning. Nogle filtre er af oliebadstypen, og i disse må der efter rensningen påfyldes

frisk olie. I andre filtre er filterlegemet af stål- eller messingguld (fig. 10), der renses ved hjælp af benzin eller petroleum. Fig. 11 viser et luftfilter af den type, der anvendes på letvægtsmotorcykler og knallerter. Filterlegemet består her af to lag trådvæv med så fine masker, at urenhederne bliver siddende heri. For at forhøje virkningen skal denne slags filtre dyppes i tynd motorolie efter rensningen. Efter afdrykning monteres filtret på sin plads.

Et snavset luftfilter virker som en stopper for lufttilførslen, hvilket bevirker, at motoren får „federe“ (og det vil sige dyrere) blanding.

SMÅ FIDUSER

SMA STIFTER er det lettest at klemme ned i træet. Bedst egnet hertil er som vist på tegningen en fladtang med udveksling. En rørtang og en polygriptang lader sig også anvende.

*

KIT, DER KAN HOLDE. – 200 g linolie (NB! ægte) og 800 g kridt røres sammen på en svær plankestump. Så snart det kan hænge sammen, bearbejdes det med en hammer, foldes og rulles i kridt, til det er tilpas sejt. 20 sammenlægninger og gennembankninger vil være passende.

Når vinduer skal males, fjernes al løs kit med et stemmejern, falsen og glasskanten børstes kraftigt med en smal stål-børste og derefter grundes med tynd fernis. Mens denne endnu er let klæbrig, foretages kitningen.

*

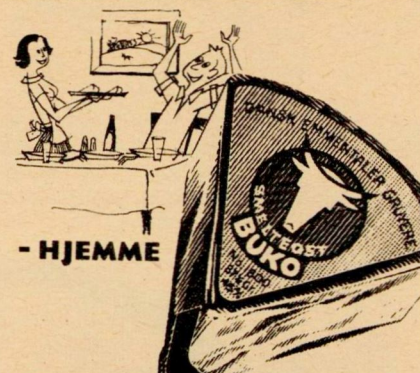
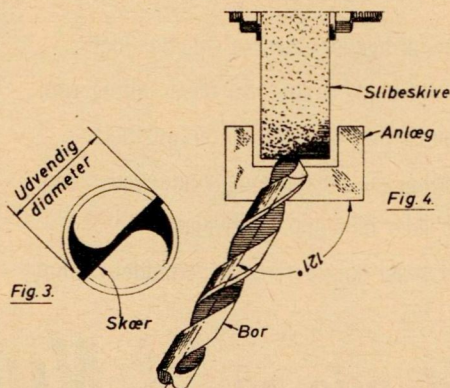
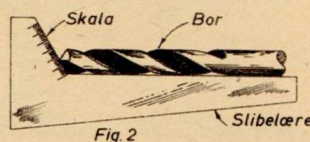
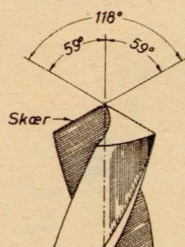
OLIEFYR

Hør i BRUGSEN
og magasin ANVA
om oliefyrr
PÅ KONTO

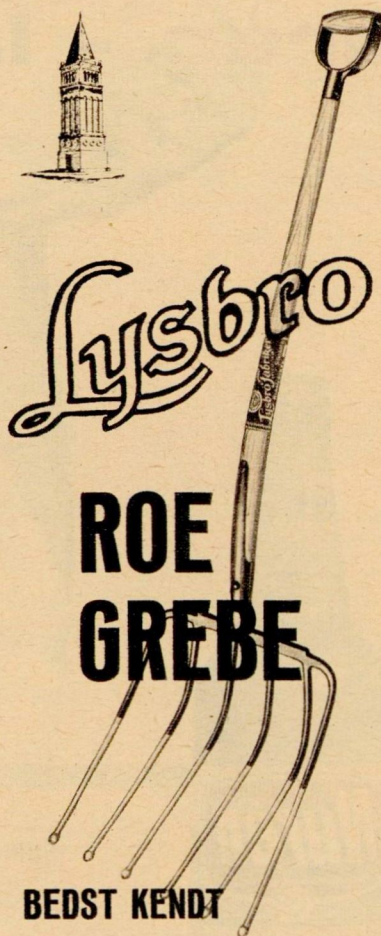
AMANDA, EGRO-DAN
DFJ „Salamander“

TECTUM
AMBA · VIBY J.

OPSLIBNING AF SNEGLEBOR er en proces, der kræver omhu. Nedenfor ses på fig. 1 de mål, det færdigslebne bor skal overholde. Fig. 2 viser en slibelære – et lille apparat, hvis indgraverede tal viser, om boret er slebet i vinkel. Fig. 3 er det udseende, boret skal have, set fra spidsen, når slibningen er overstået, og fig. 4 viser, hvorledes man holder boret mod slibeskiven. Skiven må ikke have alt for grove korn. – Er man uøvet, gør man sikkert klogt i at øve sig på bor, som alligevel er kassable.

**Ta' BUKO
til bords...**

KENDT SOM DE BEDSTE

LYSBRO FABRIKER · SILKEBORG

Nurén - landets mest solgte

NURÉN er rengøringens universal-middel, det er så nemt - blot nogle dråber, så bliver alting rent og fint som aldrig før. NURÉN klarer det hele - opvask, rengøring, pletrensning og vinduespudsning. Og det er slet ikke tilfældigt, at flydende NURÉN er det mest solgte rengøringsmiddel i landet.

STATSBIBLIOTEKET
ÅRHUS

1/4 flaske 1.40

og så får De endda dividende på Nurén i Brugsen